

Svar på yttranden

Karhakkamaa vindkraftspark/ Torneå

**Samråd om planen för deltagande och bedömning och programmet för
miljökonsekvensbedömning för den delregionala utvecklingsplanen 5.8.–
5.10.2020**

Den kombinerade planen för deltagande- och bedömning (PBD) och planen för miljökonsekvensbedömning (MKB-planen) för delplaneringen av vindkraftsparken i Torneå Karhakkamaa var öppen till påseende för allmänheten under tiden 5.8.–5.10.2020. Sammanlagt 19 yttranden lämnades in från Finland under samrådsperioden. Från Finland lämnades 89 opinionsyttranden. Från Sverige inkom sex yttranden och 140 opinionsyttranden. De svenska opinionsyttringarna presenteras i en separat bilaga x?

Nedan finns skärmdumpar av yttrandena och planläggningsmyndighetens svar på dem. De ursprungliga, oförkortade yttrandena ingår i beslutsprocessen för planen.

Yttranden

1. Trafikledsverket

Yttrande om programmet för deltagande och bedömning samt MKB-programmet för Karhakkamaa vindkraftspark, Torneå

Torneå stad har bett Trafikledsverket om yttrande om planen för deltagande och bedömning samt MKB-planen för Karhakkamaa vindkraftspark. Tuuliwatti Oy planerar en vindkraftspark i den norra delen av staden Torneå i området Karhakkamaa som gränsar till Övertorneå kommun. Sammanlagt ca 50 vindkraftverk planeras på planområdet. Karhakkamaa vindkraftspark omfattar ca 10 000 hektar. Vindkraftsparken är belägen på Torneå stads mark och på privat mark. En generalplan för vindkraft måste utarbetas för att vindkraftverken ska kunna uppföras. Planområdet används främst för skogsbruk. Matkakoski stranddelgeneralplan ligger på mindre än 4 kilometers avstånd från planområdet.

För att överföra den el som genereras av vindkraftsparken till stamnätet kommer en 400 kV kraftledning att byggas från planeringsområdet till Petäjäkoski transformatorstation. Kraftledningsgatan blir ca 52 kilometer lång. Kraftledningen kommer att placeras i kommunerna Torneå, Tervola och Rovaniemi i samma ledningsgata som den befintliga 400 kV-kraftledningen.

Riksväg 21 ligger väster om planområdet, och korsningarna 19616 och 19580 ligger söder om området. Planområdets sydöstra och östra kant tangeras av förbindelseväg 19582. Norr om planområdet löper förbindelseväg 19619. Infart till Karhakkamaa planområde sker sannolikt västerifrån från riksväg 21 och sedan Hirsimaantie eller Munatie, och söderifrån via förbindelsevägarna 19580 och 19582.

Projektet kommer att påverka trafiken på huvudvägarna för vindkraftsparken och närliggande vägar, samt vägar som korsar kraftledningen. Dessutom beaktas järnvägslinjen Torneå-Kolari väster om planområdet, på ett avstånd av mindre än 3 km, som ett potentiellt influensområde när det gäller järnvägstrafiken.

I bedömningen av trafikpåverkan måste man ta i beaktande att den planerade elöverföringsrutten skulle korsa järnvägsspåret Laurila-Rovaniemi i Petäjäinen.

För att bygga kraftledningen över järnvägsspåret måste man ansöka om ett separat korsningstillstånd hos Trafikledsverket (efter inlösentillståndet). Ansökan om tillstånd bör lämnas in närmare den tidpunkt då den faktiska konstruktionen av kraftledningen kommer att äga rum. Tillståndet behandlar säkerhets- och andra ansvarsfrågor och godkänner mer detaljerade planer för järnvägarna.

Till övriga delar presenteras trafikkonsekvensbedömningen på ett adekvat sätt i MKB-planen. Trafikverket betonar att projektplaneringen måste ta hänsyn till vägskyddszoner och att kraftledningsstolpar och stag måste placeras tillräckligt långt från vägar så att vindkraftverk och kraftledningar inte stör utvecklingen av trafiknätet och underhållsarbetet.

Grundprincipen är att all tillfart till vindkraftsparker bör planeras från andra platser än plankorsningar. Om transporten av vindkraftverk sker via en järnvägsövergång ska det dock observeras att detta kräver särskilda arrangemang för tågtrafiken. Det är också möjligt att plankorsningens däckkonstruktion behöver förstärkas före transporterna inleds. Kostnaderna för dessa specialarrangemang åligger byggherren av vindkraftverken. Trafikledsverket förutsätter att byggherren/byggentreprenören kontaktar banunderhållsföretaget i god tid före byggstarten för att arrangera specialarrangemang för transporter.

Trafikledsverket påminner om att man vid placering av kablar och ledningar på vägområden ska iaktta bestämmelserna i 42 § (ändringar träder i kraft 1.2.2020) och 42 a § i lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005). Vid byggande av en kraftledning i anslutning till vägar ska utöver Trafikledsverkets anvisning "El- och teleledningar och vägar" (Transport-och kommunikationsverkets anvisning 3/2018) även Trafikverkets föreskrift av den 12 oktober 2018 om placering av ledningar och konstruktioner i vägområdet på en väg (UVI/44/06.04.01/2018) följas.

För transporter av kraftverksdelar måste bärförmågan hos vägar, broar och trummor säkerställas i god tid före transporterna. Om behovet av att förstärka strukturer konstateras kommer åtgärderna att planeras och genomföras på bekostnad av den projektansvarige. Detta gäller även eventuell tillfällig flyttning av belysningsstolpar och vägmärken samt breddning av tillfartsvägar.

För vägar kommer L-ansvarsområdet för Lapplands NTM-central att ge ett mer detaljerat yttrande.

Svaromål:
Innehållet i yttrandet och de givna anvisningarna kommer att beaktas i den fortsatta planeringen av projektet. Noteras till kännedom.

2. Tornion Yrittäjät

Projektbeskrivning

”Tuuliwatti Oy (projektansvarig) planerar en vindkraftspark i den norra delen av staden Torneå i området Karhakkamaa som gränsar till Övertorneå kommun. Sammanlagt ca 50 nya vindkraftverk planeras på planområdet. Vindkraftverken har en maximal höjd på 300 meter och en effekt på 5–10 MW. För att överföra den el som genereras av vindkraftsparken till stamnätet kommer en 400 kV kraftledning att byggas från planeringsområdet till Petäjäskoski transformatorstation. Kraftledningsgatan är cirka 52 kilometer lång. Kraftledningen kommer att placeras i kommunerna Torneå, Tervola och Rovaniemi i samma ledningsgata som den befintliga 400 kV-kraftledningen.”

Vindkraftverkens totala höjd är 300 meter, det egentliga tornets höjd är cirka 200 meter, men vindkraftverkets blad når 300 meter. Vindkraftverken kommer att byggas i ett område där marknivån ligger mellan 60 och 120 meter över havet.

Läs mer om projektet <https://bit.ly/3c220lO>

programmet för deltagande- och bedömning för Karhakkamaa vindkraftsparks generalplan och i bedömningsplanen förmiljökonsekvenser och beskrivningen av planområdets nuvarande tillstånd har man granskat ramarna för projektets naturmiljö. Det bör dock noteras att planeringen inte är avslutad och att bedömningen av det område som utsetts till nationellt kulturlandskap av riksintresse eller dess närhet, som nämns nedan i detta yttrande, håller på att genomföras, liksom det internationella samrådet (Sverige). Det är viktigt att både kommunen och den projektansvarige, Tuuliwatti Oy öppet informerar om miljöeffekterna.

Närhelst industri eller infrastruktur byggs upp påverkar det naturen och miljön. Så har det alltid varit när samhällen byggs. Enligt nuvarande normer måste projektplaneringen ta hänsyn till skyddet av vitala naturvärden och värdefulla kulturmiljöer och naturarv. I den andra granskningen beaktas och beräknas även projektets positiva sociala, sysselsättningsmässiga, affärsmässiga och skattemässiga effekter. Denna bedömning kommer att resultera i beslut om byggande.

Genomförbarheten för vindkraftsprojekt bedöms av kommunen eller landskapsförbundet i samband med planeringen av markanvändningen. I detta fall gör Torneå stad denna bedömning.

Vindkraftsparkens företagsmässiga och ekonomiska effekter

De positiva effekterna av vindkraftsparken kommer från de fastighetsskatter och markarrenden som Torneå stad erhåller samt från de arrenden som privata markägare erhåller. Dessa intäkter beräknas öka till drygt 1 miljon euro per år, vilket bidrar till att minska trycket på Torneå att höja sin skattesats.

Dessutom kommer potentiella positiva effekter att komma från byggfasen, från byggandet av vindkraftverken och elnätet samt från byggandet av vägnätet, i synnerhet om företagen i området lyckas säkra entreprenaderna för anläggningen. Byggandet av vägar kommer också att förbättra tillgängligheten till området. Detta är positivt för skogsvården och skogsbruket i regionen.

Möjligheter kommer att öppnas för företag i området under byggfasen för byggare, för schaktningsentreprenörer och även för underhållsföretag under hela vindkraftsparkens livslängd, under en period på mer än åttio år. Byggandet av vindkraftsparken i Karhakkamaa är så omfattande att det kommer att kräva att företag i regionen bildar konsortier.

Det finns också vissa specifika steg i byggandet av vindkraftsparker som utförs av utrustningsleverantören och som utförs av specialutbildade utländska fackmän. Dessa kommer naturligtvis också att behöva inkvartering och andra tjänster under byggtiden. Torneåföretagens tjänster skulle kunna marknadsföras till byggare från andra ställen.

Torneås utvecklingsprojekt för turismnäringen har under den senaste tiden drivits vidare. Vindparksprojektets potentiella inverkan på turismen och dess utveckling bör också beaktas.

Sammantaget verkar de positiva företagsmässiga och ekonomiska effekterna av projektet gynna byggandet av vindkraftsparken, men projektet kommer att ha både positiva och negativa effekter på ekonomin och enskilda företag (turismföretag) i vår region. Enligt den projektansvarige är byggprojektet och elförsäljningen marknadsdrivna, vilket innebär att projektet inte får något offentligt bidrag.

Utredning om sysselsättningseffekter av vindkraftsparker – Case Norra Österbotten

Länk till utredningen som gjorts på uppdrag av Norra Österbottens förbund:

Pohjois-Pohjanmaan alueelliset resurssivirrat, 2018 (Regionala resursflöden i Norra Österbotten, 2018)

<https://docplayer.fi/174372991-Pohjois-pohjanmaan-alueelliset-resurssivirrat.html>

Vindkraftsparkens påverkan på sysselsättningen presenteras i kapitel 8 (sid 83-).

Till exempel, en park med 10 kraftverk, 50 kraftverk planeras till Karhakkamaa, dvs.

i grova drag kan siffrorna nedan i rapporten från Norra Österbotten multipliceras med fem.

”Sysselsättningseffekterna av vindkraftsparken: ett (1) direkt arbetsförhållande under byggtiden kommer att skapa totalt cirka 3,8 nya arbetstillfällen med beaktande av hela värdekedjan och multiplikatoreffekterna. Under driften kommer den direkta sysselsättningseffekten av vindkraftsparken att vara cirka 1–2 personår, men vindkraftsparken kommer att skapa totalt nästan 30 arbetstillfällen genom hela värdekedjan, inklusive multiplikatoreffekter.

Under hela utbyggnaden av vindkraft kommer sammanlagt ca 4,8 miljoner euro i skatter att betalas i Finland. De årliga skatter som skall betalas under driften, med hänsyn tagen till alla multiplikatoreffekter, kommer att uppgå till cirka 0,8 miljoner euro per år. Investeringskostnaden för vindkraftsparken med 10 vindkraftverk uppgår till cirka 50 miljoner euro, varav 20–30 % utgörs av inhemska investeringar. Dessutom kommer

byggandet att ha en multiplikatoreffekt på cirka 2,4 miljoner euro i nya investeringar i Finland under hela byggperioden.

Under vindkraftsparkens drift kommer de nya årliga investeringarna att uppgå till cirka 0,4 miljoner euro.”

När denna utredning för Norra Österbotten jämförs med planerna för Karhakkamaa vindkraftspark, ger den en bra bild av projektets betydande sysselsättnings-, företags- och skatteeffekter. Dessa siffror för Norra Österbotten i den ovan nämnda utredningen kan därför grovt sett multipliceras med fem. Fallet med Norra Österbotten kan dock inte tas som en riktlinje på ett så enkelt sätt, eftersom varje projekt är unikt och sitt eget, vilket innebär att den affärsmässiga konsekvensbedömningen måste utföras från fall till fall.

Vindkraftsparkens miljöeffekter

Miljöeffekterna riktar sig till effekterna på landskapet orsakade av vindkraftsparken, invånarna och företagen i vindkraftsparkens närområde. Vindkraftsparken i Karhakkamaa skulle placeras längs Torne älv i ett landskap som är riksintressant värdefullt, vilka det finns 156 av i Finland
file:///C:/Users/oem/Downloads/Kartta%20valtokunn^

Dessa landskapsvärden måste beaktas i planeringen (Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa [Landskapskonsekvensbedömning vid vindkraftsbyggande] <https://helda.heisinki.fi/handle/10138/16Q313> och Tuulivoimarakentamisen suunnittelu [Planering av vindkraftsbyggande] <https://julkaisut.valtioneuvo5tQ.fi/hancHe/10Q24/79Q57>)

Vindkraftsparken Karhakkamaa ligger nära den svenska gränsen, cirka 3,5 km från Torneälven och den svenska gränsen, och därför kommer även ett internationellt samråd att genomföras. Den planerade vindkraftsparken ligger i närheten av bostadsområden och de närmaste byarna. Enligt MKB-planen finns det 3 fritidsbostäder inom 2 km avstånd, 127 invånare bor mellan 2–5 km avstånd och det finns 128 bostadshus och 81 fritidsbostäder inom detta avstånd, 408 invånare bor mellan 5–10 km avstånd och det finns 291 bostadshus och 259 fritidsbostäder inom detta avstånd. Siffrorna gäller den finska sidan. När projektet förbereds görs en noggrann bedömning av ovanstående ekonomiska fördelar och potentiella nackdelar. Vid behov bör man i planeringen också ta hänsyn till alternativa överväganden, t.ex. antalet vindkraftmöllor och deras placering.

Vindkraftverkens livscykel och nedmontering

Vindkraftverk har en livscykel på 20–25 år. I slutet av livscykeln måste kraftverken nedmonteras. För detta nedmonteringsarbete bör åtgärder vidtas, t.ex. genom att vindkraftsbolaget åläggs att under vindkraftverkens livstid avsätta medel för detta nedmonteringsarbete och för landskapsplanering, vilket i detta fall är ett relativt stort åliggande. Men i takt med att tekniken utvecklas kan denna fråga till och med bli överflödigt, och vindkraftsparken kan fortsätta att drivas efter sin nuvarande beräknade livslängd, i kombination med ny teknik. Det är dock svårt att förutsäga framtiden, så man bör överväga säkerhetsåtgärder.

I Torneå den 4 oktober 2020

Tornion Yrittäjät ry

Svaromål:

De frågor som tas upp i yttrandet kommer att beaktas i planeringsprocessen. Noteras till kännedom.

3. Tornedalens museum

Arkeologiskt kulturarv

Det arkeologiska kulturarvet beaktas i planen för de för närvarande kända fornlämningsplatserna. I avsnitt 5.5 listas de kända fasta fornlämningarna i eller nära vindparksområdet. På Torneå- och Tervolasidan finns det två kända fasta fornlämningar inom planeringsområdet och sammanlagt 8 kända fornlämningar inom en radie på mindre än 4 km. I områdena Torneå och Tervola finns inga kända fornlämningar i omedelbar närhet av kraftledningsgatan.

Följande fornlämningar finns i området för vindkraftsparken:

Perälehto, stenåldersboplatz (identifiering i fornlämningsregistret 1000001045)

Isojännkä Laitamaa, anskaffningsställe för råvaror (1000001009)

Dessutom listar utredningen följande platser i närheten av planeringsområdet: Pitkäkangas, stenåldersbosättning (1000001069) Kotavaara, röse (1000001182) Palovaara, förhistorisk bosättning (1000009065) Palovaara Kultakallionlaki, anskaffningsplats för råvaror (1000001136) Rukkalehto, groplämning (1000009073) Tynnyrilaki, mätpunkten i Struves meridianbåge (1000016396) Tiepuraoja, stenåldersbosättning (1000001137)

Därutöver finns det en fornlämningsplats på Rovaniemisidan av kraftledningsgatan.

För Torneå och Tervola går inventeringsinformationen av det arkeologiska kulturarvet i området tillbaka till 1980- och 90-talen och är därför föråldrad. Det nuvarande tillståndet för flera platser som nämns i planen har inte granskats. Platsinformation och omfattningen av kända platser i eller nära planeringsområdet måste verifieras med hjälp av en terränginventering. Den östra änden av kraftledningen från ungefär Tervola Louejoki till Rovaniemi Petäjäskoski transformatorstation inventerades år 2006 (Vuoristo).

Planen lyfter också fram behovet av en arkeologisk inventering för att lokalisera tidigare okända arkeologiska fornlämningar i det område som påverkas av den planerade vindkraftsparken och de alternativa elöverföringsrutterna. Tornedalens museum ser detta som en absolut nödvändighet. Enligt planen kommer man att granska vindkraftverkens placering och väg-, kabel- och kraftledningssträckningarna mellan dem, samt andra potentiella platser för fornlämningar i området och längs elöverföringsrutten.

Tornedalens museum påpekar att det skulle vara viktigt att kontrollera placeringen av vindkraftsparken som helhet i terrängen, på en så stor radie som möjligt från platsen för de planerade konstruktionerna och deras omgivning. I ett vindparksprojekt kan man hamna i en situation där placeringen av enskilda vindkraftverk

måste ändras. En alltför begränsad inventering kan leda till en situation där en inventering baserad på en preliminär lokaliseringsplan måste kompletteras.

Museet påpekar också att vid registrering av platsinformationen för platser som hittats i inventeringen bör en GPS-enhet användas, istället för mätningar, för att säkerställa att platsen registreras så exakt som möjligt. Inventeringen bör också definiera de nödvändiga områdesvisa avgränsningarna för områdena.

En bedömning av projektets påverkan på det arkeologiska kulturarvet kan endast göras på grundval av resultaten av en adekvat arkeologisk inventering.

I planen identifieras påverkan på fornlämningar som upplevelsen av platsen som ett resultat av det förändrade landskapet och ljudlandskapet. Enligt Tornedalens museum är detta en mycket viktig faktor, eftersom förändringen i landskapet påverkar upplevelsen av kulturmiljön. En fornlämnings värde är inte alltid kopplat till dess specifika plats, utan är starkt kopplat till platsens vy och platsernas sammanhang, samt till värderingarna av vad som har gjorts på platsen.

En av platserna, Tynnyrilaki, är en del av Struves meridianbåge, som finns med på UNESCO:s världsarvslista. Bevarandevärdena för platsen är inte enbart relaterade till platsen i sig, utan snarare till det sammanhang den ingår i och den landskapliga helhet som den utgör en del av. Vindkraftsparken i Karhakkamaa är en allvarlig överträdelse av landskapslinjen i denna mätkedja från 1800-talet från Tynnyrilaki via Huitaperi och Palovaara till Aavasaksa, vilken baserades på en tydligt obehindrad vy från punkt till punkt.

När det gäller landskapet ligger Karhakkamaa vindkraftspark också i ett av Finlands 27 nationallandskap, i området Aavasaksa och Torneälvsdalen. Tornedalen är också listad som ett landskapsområde med riksintressant värde. I miljöministeriets publikation Nationallandskap (1993) konstateras följande:

”...Nationallandskapet har ett starkt symbolvärde. Varje nationallandskap är också förknippat med höga identitetsvärden. Dessa värden kan inte bestämmas genom administrativa beslut. ... I praktiken baseras betydelsen av nationallandskapen till stor del på allmänt accepterade uppfattningar om hur viktigt det är att bevara dem. ... Nationallandskapen är en viktig del av vår riksintressanta kultur. Ansvar för vårt kulturarv är gemensamt. Nationallandskapen är en rikedom, en inspirationskälla för bevarandet av vårt kulturarv. Vid byggande eller planering av markanvändning i värdefulla områden bör grundregeln vara att bevara områdets och platsens speciella karaktär, dess symboliska värde. ...Nationallandskapet är ett kulturellt avtal som varje epok måste granska.”

Tornedalens museum har inga andra kommentarer till programmet för deltagande och bedömning (PBD) och MKB-programmet för delregionalplanen för vindkraftsparken i Karhakkamaa med avseende på det arkeologiska kulturarvet.

Svaromål:

De råd som ges i yttrandet om arkeologiska undersökningar och värdet av landskapet och kulturmiljön kommer att beaktas i utredningarna och planförslaget. Noteras till kännedom.

4. Suomen Turvallisuusverkko Oy, koncernen Suomen Erillisverkot

Med hänvisning till er begäran om yttranden den 13.8.2020 om vindkraftsparken Karhakkamaa i Torneå. Suomen Turvallisuusverkko Oy har inget att anföra om programmet för deltagande och bedömning och miljökonsekvensbeskrivningen för Karhakkamaa vindkraftspark i Torneå stad. Projektet har ingen inverkan på Suomen Turvallisuusverkko Oy:s kabel- eller radiolänksystem. Den planerade elöverföringsledningen från Karhakkamaa till Petäjäkoski kommer att ha samma stolphöjder som planerat och kommer inte att överskrida den befintliga ledningen.

Svaromål:

Noteras till kännedom.

5. Pekanpään maa- ja kotitalousseura ry

Pekanpään maa- ja kotitalousseura ry:s yttrande om vindkraftsprojektet i Karhakkamaa.

Vår by är den sydligaste byn i Övertorneå och ligger därför nära den planerade vindkraftsparken.

Vår förening motsätter sig Karhakkamaa vindparksprojektet. Vi har hyrt den gamla skolan i Pekanpää av kommunen, där vi har presenterat arbetsdemonstrationer för besökare och berättat och spelat skådespel om gamla händelser i Tornedalen. Tornedalen är ett vackert traditionellt landskap och vi vill inte att vindkraft skall förstöra det. Våra invånare oroar sig för buller, infraljud, blixtar och ljusföroreningar från vindkraftverken. Det finns inga kraftverk av denna storlek i Finland och bedömningen av bullerstörningar är osäker eftersom det ännu inte finns några praktiska exempel.

De människor som bor här har valt att leva i en fridfull, naturlig miljö och vi anser att vindkraft inte har någon plats här.

Vi föreslår att Torneå stad för sin del avstår från vindkraftsprojektet och att Torneå stad inte bekräftar Karhakkamaas plan för vindkraftsprojektet.

Om fullmäktige däremot godkänner planen och projekteringen fortsätter, kräver vi att Torneå miljöförvaltningsmyndighet ålägger vindkraftsprojektören att ansöka om miljötillstånd för vindkraftsprojektet Torneå Karhakkamaa innan det byggs.

Svaromål:

Torneå stad har beslutat att inleda förberedelserna för delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark. I enlighet med markanvändnings- och bygglagen (132/1999) är planeringsprocessen öppen och interaktiv. Planen utarbetas i faser (initiering, beredning, förslag och godkännande) och i varje fas har de berörda parterna möjlighet att uttrycka sina åsikter eller kommentarer om delgeneralplanen i enlighet med markanvändnings- och bygglagen 62 § och 65 §. Myndigheterna har möjlighet att delge sina uttalanden. Delgeneralplanen upprättas i enlighet med § 9 i markanvändnings- och bygglagen, baserat på konsekvensbedömningsplanering och de utredningar och undersökningar som krävs. Planeringsprocessen kommer att använda sig av de utredningar som gjorts inom ramen för MKB-processen. Under planeringsprocessen kommer ytterligare utredningar att genomföras vid behov.

Ett miljötillstånd krävs om vindkraftverket kan orsaka en orimlig olägenhet i den mening som avses i lagen om grannelagsförhållanden på grund av buller eller flimmer effekter. Tillståndsärendet handläggs av den kommunala miljöskyddsmyndigheten. Torneå stad fattar beslut om miljötillståndsförfarandet i en separat process.

Torneå stad kommer att anordna ett öppet offentligt möte under den förberedande fasen, där intressenter kommer att ha möjlighet att lära sig mer om planeringsprocessen och MKB-projektet, samt att ställa frågor och uttrycka sina åsikter.

6. Renbeteslagföreningen

PLAN FÖR DELTAGANDE OCH BEDÖMNING SAMT PLAN FÖR MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING FÖR VINDKRAFTSPROJEKTET I KARHAKKAMAA

Tuuliwatti Oy planerar en vindkraftspark i den norra delen av staden Torneå i området Karhakkamaa som gränsar till Övertorneå kommun. Sammanlagt cirka 50 vindkraftverk planeras byggas på planområdet. Vindkraftverken har en maximal höjd på cirka 300 meter och en effekt på 5–10 MW. För att överföra den el som genereras av vindkraftsparken till stamnätet kommer en 400 kV kraftledning att byggas från planeringsområdet till Petäjäskoski transformatorstation. Kraftledningsgatan blir cirka 52 km lång. Kraftledningen kommer att placeras i kommunerna Torneå, Tervola och Rovaniemi i samma ledningsgata som den befintliga 400 kV-kraftledningen, antingen på dess sydsida eller norrsida. Inga andra alternativ till projektet föreslås.

Karhakkamaa vindkraftspark kommer att placeras utanför renskötselområdet. Den angränsar dock till renskötselområdet, Lohijärvi renbeteslag. Det högsta tillåtna antalet livrenar i Lohijärvi renbeteslaget är 1400 och det finns 51 renägare. Projektets elöverföring skulle huvudsakligen vara belägen inom Palojärvi renbeteslags område. Det högsta tillåtna antalet livrenar i Palojärvi renbeteslaget är 5000 och det finns 176 renägare i renbeteslaget. Renskötseln i renbeteslagen baserar sig på naturliga betesmarker och fritt bete för renarna. I Lohijärvi renbeteslag ligger vindparksprojektet Reväsvaara och i Palojärvi renbeteslag ligger vindparken Varevaara som redan är i drift, samt kraftledningar.

Beaktande av renskötsel i vindkraftsprojekt

Renskötsel är en viktig och sedan länge etablerad markanvändning i hela renskötselområdet. Rätten till renskötsel och rätten till fritt bete, som är en integrerad del av den, är en gammal nyttjanderätt, som är en särskild rättighet som direkt skyddas av lag (renskötsellagen 848/1990): Renskötsel får bedrivas inom renskötselområdet, oavsett ägande- eller besittningsrätt till marken, med förbehåll för de begränsningar som anges i denna lag” (renskötsellagen 3§). Enligt § 53 i renskötsellagen: ”Vid planering av åtgärder på statens mark som har en betydande inverkan på rennäringen skall den statliga myndigheten samråda med en företrädare för det berörda renbeteslaget.”

Förutom rennäringslagen kräver den allmänna bestämmelsen i den nuvarande regionplanen för västra Lappland att planeringen av projektet ska säkerställa förutsättningarna för användning av renskötselområden. Lagen om miljökonsekvensbeskrivningar (YVAL 252/2017) kräver också en bedömning av konsekvenserna för företagssektorn i området.

Renbeteslagföreningen anser att renskötseln kan påverkas av effekter som kan vara betydande och därför måste utredas i MKB-förfarandet.

Påverkan på renskötseln

Renskötseln är en extensiv form av markanvändning, vars lönsamhet bygger på stora betesområden och fritt bete i enlighet med renens naturliga betesrotation. Den funktionella miljön för renbeteslaget omfattar de olika betesområdena (t.ex. sommar, vinter, brunst, kalvning) och de områden som används för att komma åt dem, samt renskötselområdena och infrastrukturen (t.ex. transportvägar, separationsstängsel, hyddor, betesrotationsstängsel etc.). Renbeteslagets verksamhet är ett planerat sätt att idka en näringsgren. Alla nya verksamheter som kommer in på renbeteslagets område kommer att påverka renskötseln, eftersom renbeteslaget och dess olika delar är en enda funktionsmiljö. Betydelsen av de olika områdena varierar inom renbeteslaget. Vindparksprojektet skulle placeras i omedelbar närhet av Lohijärvi renbeteslags verksamhetsområde och elöverföringsalternativen skulle huvudsakligen placeras i Palojärvi renbeteslags verksamhetsområde och bredda den befintliga 400 kV kraftledningskorridoren med 33 meter. Enligt dokumenten kommer platsen för överföringsledningen att specificeras allteftersom projekteringen fortskrider, så den skulle kunna placeras någon annanstans.

Även om det faktiska projektområdet inte ligger inom Lohijärvi renbeteslags område, kan vindkraftsparken ha en inverkan på renskötselområdet. Vindkraftsparker och kraftledningar orsakar direkt förlust och förändring av betesmarker. Om renarna undviker områden nära vindkraftsparken på grund av störningar (byggande, turbinrörelser, buller, blinkningar från flygljus) eller inte längre kan användas för renskötsel, kommer indirekta betesförluster att uppstå över större områden. Många nordiska studier har visat att renhjordar (mer än 80 % av renhjordarna) är särskilt känsliga för störningar från mänskliga aktiviteter och infrastruktur, särskilt på senvåren, under kalvningsperioden och efteråt (Skarin & Ahman 2014). Särskilt i Sverige har man studerat vindkraftens effekter på renskötseln. Enligt Skarin et al (2015) undviker renhjordar under kalvningssäsongen vindkraftsparker upp till 3,5 km från platsen under byggtiden. Renarna undviker bete både genom att välja habitat och genom att välja betesmarker inom habitatet. Renar slutade också att använda eller använde mindre av sina etablerade ruttor nära vindkraftsparker och rörde sig snabbare över området (Skarin et al. 2015). Den störning (buller och rörelse) av renarnas bete under kalvningssäsongen som orsakas av vindkraft har också observerats under projektens drift (Skarin et al. 2018). Andra potentiella effekter kan orsakas av t.ex. renskötselarbeten, renskötselns organisation, renskötselns strukturer eller olyckor med renar. Projektområdet och kraftledningsgatan gränsar till samhällenas säsongsbetesområden, liksom till fasta strukturer och flyttstall i de omgivande områdena.

Miljökonsekvensbedömning

Förändringar i miljön har alltid en inverkan på renskötseln. Förutom rennäringslagen ger MKB-lagen och de regionala planer som är i kraft och under behandling i området också vägledning om korrekt bedömning och beaktande av konsekvenserna för renskötsel i planeringen.

Enligt lag måste konsekvensbedömningen av en delgeneralplan utföras över ett så stort område som det uppstår konsekvenser. Vindkraftsparken kan också påverka renskötselområdet, även om den är belägen utanför renskötselområdet.

Konsekvenserna för renskötseln måste bedömas tillräckligt detaljerat. Det första steget i bedömningen är att fastställa områdets betydelse för renskötseln, dvs. hur många renar som betar och hanteras i renskötselverksamheten i varje område under varje tid på året. Bedömningen måste också undersöka effekterna av konstruktioner (kraftverk, kraftledningar etc.) och aktiviteter på renbetesmarker (kvantitet, kvalitet), renbete och renskötsel (förändringar/störningar, säkerhetsrisker etc.). Dessutom bör potentiella skador på renar (t.ex. trafik) också utredas. Konsekvensbedömningen måste omfatta både bygg- och driftskonsekvenser. I Karhakkamaa-projektet måste både vindkraftverksområdet och elöverföringen också utredas för eventuella synergier med befintliga och planerade projekt.

Enligt MKB-planen kommer konsekvensbedömningen att bedöma effekterna på renskötseln med hjälp av information från renskötare. Renskötselutredningen bör även använda sig av geodata, statistik och forskningsresultat som rör renskötseln. Renbeteslagen bör intervjuas om områdets betydelse och deras inverkan på renskötseln. Förhandlingsskyldighet gäller för statlig mark enligt lagen om renskötsel 53 §. Projekt på privat mark har också varit föremål för den typ av lagstadgat samråd för att samordna affärsverksamheten, och erfarenheterna har varit positiva. Renbeteslagsföreningen påminner om att god förhandlingssed innebär att inleda förhandlingar tillräckligt tidigt, och att utgå från en position där man har en verklig möjlighet att påverka saker och ting.

Kartgranskningar av renskötselverksamheten i samband med projektet bör utföras både i närheten av verksamheten och mer allmänt över hela renbeteslagsområdet. Bedömningsområdet bör vara tillräckligt omfattande, eftersom ett renbeteslag med sina betesmarker, andra funktionella områden och strukturer är en sammanhängande miljö, och förändringar i en del av den tenderar att påverka andra delar. Under MKB-förfarandet och utarbetandet av planen bör man i samarbete med de berörda renbeteslagen söka efter sätt att förebygga och mildra nackdelar, även när det gäller renskötsel. Till exempel anser Palojärvi renbeteslag att kraftledningskorridoren bör ta hänsyn till renbeteslagets potentiella betesrotationsplan för att styra förflyttningen av renar. För mer information om konsekvensbedömning, mildrande åtgärder och övervakning av renskötsel, se till exempel MKB-guiden för renar: www.paliskunnat.fi/porovva

MKB-planen och PBD är bristfälliga i grundläggande frågor. Bristerna bör korrigeras i dokumenten. Renskötsel diskuteras inte annat än som en referens till projektets placering i förhållande till renbeteslagens områden. Renskötselrätten och den rättsliga skyldigheten att samråda finns inte med i dokumenten. Nämnandet av att vara utanför ett område som särskilt utsetts för renskötsel (§ 2 i lagen om renskötsel) förklaras inte, så nämnandet är irrelevant och ovidkommande. Renskötselrätt finns i hela renskötselområdet och renskötare bör beaktas i projektet som rättighetsinnehavare. Renbeteslagen i området är inte heller identifierade i den tabell där de listas. Markägandet för projektet framgår inte av dokumenten. Om projektet är beläget på statlig mark i ett renskötselområde måste samråd hållas i enlighet med § 53 i lagen om renskötsel, och tidpunkten måste planeras i PBD och MKB-planen. Projektets övervakningsgrupp ska kompletteras genom att bjuda in renbeteslagen att delta i gruppen.

Den regionala planen för området kommer att innehålla bestämmelser som, tillsammans med MKB-lagen och renskötsellagen, kräver särskild hänsyn till renskötseln vid planering och säkerställande av dess verksamhetsförutsättningar. MKB-förfarandet måste på ett korrekt sätt bedöma alla konsekvenser för renskötseln. Projektet betonar behovet av en konsekvensbedömning med andra vindkraftsparker som är i drift eller planeras i området, både för vindkraftverk och elöverföring.

Byggandet och driften av vindkraftsparken måste ske i samarbete med de lokala renbeteslagen för att förhindra och mildra eventuella negativa effekter på renskötseln. Samråd måste hållas i enlighet med § 53 i renskötsellagen om projektet är beläget på statlig mark i ett renskötselområde. Även om projektet inte ligger på statlig mark har förhandlingarna med renbeteslagen varit ett bra samordningsverktyg.

Svaromål:

Delgeneralplanen tar inte upp kraftöverföring utanför planeringsområdet. I enlighet med § 77 b i markbyggnadslagen måste planen visa att det är möjligt att ordna tekniskt underhåll och elöverföring för vindkraftverket. Revideringar av planen för deltagande och bedömning enligt förslag i yttrandet: 1) en tydligare beskrivning av markägandet i planområdet, 2) en mer exakt beskrivning av § 2 i renskötsellagen och planområdets förhållande till renskötselområdet, 3) en mer exakt förteckning över intressenter med avseende på informationen om renbeteslagen. Noteras till kännedom till övriga delar.

7. Museiverket

TORNEÅ, Karhakkamaa vindkraftspark ändring av generalplanen för deltagande och bedömning och planen för miljökonsekvensbedömning

Museiverket har kommit överens med Tornedalens museum om att museiverket ger sitt yttrande om den byggda kulturmiljön och landskapet inom museets verksamhetsområde, dvs. Torneå, Övertorneå och Tervola. Tornedalens museum utfärdar ett yttrande om det arkeologiska kulturarvet inom sitt verksamhetsområde.

Yttrandet har begärts om den kombinerade planen för deltagande och bedömning och planen för miljökonsekvensbedömning för ändringen av generalplanen. Det projekt som bedöms består av planeringsområdet och elöverföringen. Cirka 50 nya vindkraftverk planeras på en areal av cirka 10 000 hektar. En kraftledning skulle byggas från Karhakkamaa till Petäjäskoski.

I planen för deltagande och bedömning och planen för miljökonsekvensbeskrivningen för ändringen av generalplanen anges utgångsdata och bedömningsmetoder. Bedömningen av påverkan på kulturmiljön baseras på boken "Kulttuuriympäristö ympäritövaikutusten arvioinnissa" (Miljön i Finland 14/2013). Utgångspunkterna är bland annat inventeringar av riksintressanta betydelsefulla byggda kulturmiljöer och riksintressanta värdefulla landskapsområden. Den uppdaterade inventeringen av riksintressanta och regionalt viktiga landskapsområden (2011–2013) kommer också att användas.

Enligt planen omfattar metoderna även utarbetandet av en visionsanalys. Bedömningsarbetet omfattar förändringar i landskapet jämfört med den nuvarande situationen. När det gäller byggd kulturmiljö är syftet att bedöma om huruvida förändringen i landskapsbilden påverkar det värde av kulturmiljön som ligger till grund för skyddet eller objektets natur.

Påverkansområdena omfattar de riksintressanta värdefulla landskapsområdena i Tornedalen och Aavasaksa, de riksintressanta värdefulla byggda kulturmiljöerna i Tornedalen, det riksintressanta värdefulla landskapsområdet vid Liakanjoki älv, Martimo byområde som utsetts till ett kulturhistoriskt område i generalplanerna för Tornedalen, och Kaski, Tornedalen är också utsetts till ett riksintressant värdefullt område på den svenska sidan.

Nulägesbeskrivningen för landskapet och kulturmiljöerna i planområdet inkluderar platser som redan värderas på riksnivå, landskapsnivå och lokal nivå. De riksintressanta och regionala platserna inom det teoretiska synlighetsområdet presenteras i form av en textbeskrivning, karta och tabell. Det är också bra att områden och platser av lokalt kulturellt och historiskt intresse också visas på kartan. För lokala objekt inom påverkansområdet skulle en tabell också vara ett illustrativt sätt att presentera informationen.

Som en ytterligare konsekvensbedömning föreslår museiverket att man undersöker sambandet mellan mätpunkter i Struves meridianbåge på UNESCO:s världsarvslista, Aavasaksa och Nedertorneå kyrka, och dess eventuella ändring. Struves meridianbåge är baserad på en triangulering, där siktlinjen mellan punkterna är fri.

I övrigt innehåller planen för deltagande och bedömning och planen för miljökonsekvensbeskrivningen för ändringen av generalplanen lämpliga bedömningsmetoder och grundläggande information om bedömningspunkterna. Konsekvensbedömningen måste vara omfattande och grundlig, eftersom det område som påverkas av den planerade vindkraftsparken innehåller viktiga riksintressanta och regionala landskap och kulturmiljöer. Konsekvenserna för riksintressanta områden måste också bedömas med avseende på uppnåendet av riksintressanta mål för markanvändning.

Svaromål:

Ett yttrande kommer att läggas till i planen för deltagande och bedömning om att konsekvensbedömningen av kulturmiljöer kommer att ta hänsyn till effekterna på objekten på UNESCO:s världsarvslista. Noteras till kännedom till övriga delar.

8. Havslapplands sektion för miljöhälsa och kollektiv trafik

Havslapplands sektion för miljöhälsa och kollektiv trafik ger följande yttrande om vindkraftsprojektet:

I närheten av ett vindkraftsprojekt kan projektet orsaka olägenheter som buller under byggande och drift, samt flimmer och skuggor under drift. Dessa kan omfatta bullerinducerade sömnstörningar och insomningssvårigheter samt migrän som orsakas av blinkande ljus och flimmer.

Avstånd, buller och flimmer:

De åtta vindkraftverken i den tidigare byggda Kitkiäisvaara vindkraftsparken har upplevts orsaka buller- och flimmerolägenheter för invånarna i Mustajärviområdet. Det närmaste vindkraftverket i Kitkiäisvaara ligger på ett avstånd av cirka 1,4 km från bebyggelsen. I närheten av detta område, på ett avstånd av 3,4 till 4 kilometer, planeras nu nya vindkraftverk, som enligt planen sannolikt kommer att bli synliga i landskapet och eventuellt öka bullret när vinden blåser från vindkraftverken mot bebyggelsen.

Det skulle också kunna bli en ökning av mängden flimmer. Dessutom finns det bostadshus väster om planeringsområdet, i Korpikyläområdet på 2,6–3 km avstånd från närmaste kraftverk, i norr på 2,8 km avstånd, i söder längs vägen Palovaarantie och i byn Palovaara på 2,9–3 km avstånd från närmaste kraftverk, längs älvarna Torneälv och Jokivarrentie på 3,3–5 km avstånd från närmaste planerade kraftverk osv. Totalt finns det 128 permanentbostäder och 84 fritidshus som ligger mindre än fem kilometer från planområdet på den finska sidan. Sammanlagt bor 127 personer permanent i det påverkade området. Befolkningsuppgifterna ovan är från slutet av år 2017.

På den svenska sidan är bebyggelsen och fritidshusen koncentrerade till Tornedalen, där 33 bostadshus är belägna mindre än fem kilometer från de planerade kraftverken.

Ljusförhållanden:

De roterande bladen på ett vindkraftverk skapar rörliga skuggor i klart och soligt väder. Detta uppfattas som en stark variation i naturligt ljus, ett flimmer. Förekomsten av flimmer beror på solens riktning och höjd samt rotorns position. Avståndet till granskningspunkten har också inverkan. Ljusstörningen påverkas också av placeringen av flyghinderljus över turbinernas maskinrum, som bestäms av turbinernas höjd och placering i enlighet med Traficoms riktlinjer. Enligt planerna ska lamporna blinka vitt under dagen och lysa rött med fast sken under natten. Planen bör därför genomföras som föreslagits i detta avseende under dygnets mörka timmar, inte bara på natten, för att minimera störningarna från flyghinderljusen, om Traficoms anvisningar tillåter det. Flyghinderljus ökar antalet ljuspunkter i planområdet.

Omfattningen av påverkansområdet:

Planen har uppskattat omfattningen av det aktuella påverkansområdet med avseende på buller, skuggning och blinkning. Enligt dokumenten skulle det omedelbara påverkansområdet ligga inom en radie på 2–3 km från vindkraftsparken och i omedelbar närhet av överföringsledningen. Därför bör inga vindkraftverk byggas i det kända omedelbara påverkansområdet.

Modellering, fotogrammetri och analys av utsiktsområdet: projektet kommer att omfatta modellering av buller, skuggning och synlighet. Modelleringen och fotogrammetrin bör också visa en situation där vindkraftverken ligger minst fem kilometer från de närmaste bostadshusen. Detta skulle ge mer information om vindkraftverkens påverkan på landskapet och möjliggöra en jämförelse av deras påverkan på boendemiljön, inklusive buller och flimmer. Kraftverk kan förändra uppfattningen av landskapets proportioner och ett vindkraftverk kan vara dominerande på grund av turbinernas stora storlek. De nya kraftverken kan vara upp till 300 meter höga. Trivselfaktorer har också inverkan på människors hälsa.

Vindkraftverken har i planen placerats ut med ett minsta skyddsavstånd till bostadshus på två kilometer. Detta skyddsavstånd kan anses vara otillräckligt.

Vindkraftverken i Kitkiäisvaara har visat sig orsaka buller- och flimmerolägenheter för invånarna i Mustavaara byområde, så inga nya vindkraftverk bör placeras i närheten av Mustajärviområdet. Vid planeringen av vindkraftsparkernas placering är det bra att ta hänsyn till de lokala invånarnas önskemål, så att miljöförhållandena i bostadsområdet kan beaktas bättre och interaktion med invånarna kan äga rum.

Med tanke på den kända potentialen för hälso- och välbefinnandeproblem i närheten av vindkraftverk, på ett avstånd av 0–5 km, skulle det vara en bra idé att redan i planeringsstadiet ta ett brett perspektiv på avståndet.

Enligt 2 § i hälsoskyddslagen skall verksamhet som påverkar livsmiljön planeras och organiseras så att befolkningens och den enskildes hälsa bevaras och främjas. Den som bedriver en verksamhet som påverkar livsmiljön måste identifiera riskerna och övervaka de faktorer som påverkar dem (egenövervakning). Verksamheten skall bedrivas på ett sådant sätt att negativa effekter på hälsan så långt som möjligt förhindras.

Svaromål:

I yttrandet har man identifierat de studier som ska genomföras enligt beskrivningen i planen för deltagande och bedömning och MKB-programmet (MKBO). PBD och MKBO beskriver sammankopplingen mellan projekten. Vindkraftsplanen för delområdet Torneå Karakkamaa och MKB-projektet genomförs som ett gemensamt förfarande. Samrådet under den förberedande fasen (planutkast) kommer att ta hänsyn till den information som ges i MKB-rapporten. Planutkastet utarbetas på grundval av den mottagna feedbacken, den motiverade slutsatsen och ytterligare utredningar.

I planeringsprocessen kommer man i hög grad att använda sig av den information som tas fram i MKB-rapporten. MKB-rapporten bedöms påverka på den mänskliga livsmiljön. I planeringsprocessen kommer hänsyn att tas till de kombinerade effekterna av projekten, vilka kommer att bedömas på grundval av informationen i MKB-rapporten och de konsekvensbedömningar som utarbetats för planeringsprocessen. I delgeneralplanen kommer den slutliga bedömningen av de kombinerade effekterna att baseras på planförslaget. Vid planering och byggande av vindkraft beaktas statsrådets förordning om riktvärden för externt buller från vindkraftverk (1107/2015) och internationella rekommendationer om flimmer, som också har tillämpats i Finland. Torneå stad har inte fattat några beslut som styr placeringen av kraftverk som avviker från riktvärdena för buller.

Modellering av buller och flimmer kommer att utföras i enlighet med etablerade bedömningsmetoder.

9. Havslapplands miljönämnd

Havslapplands miljönämnd ger följande yttrande om vindkraftsprojektet Karhakkamaa:

Miljöpåverkan från ett vindkraftsprojekt uppstår genom förändringar i landskapet, marken, belysningen och "ljudlandskapet". På så sätt kommer projektet oundvikligen att ha en inverkan på människor.

I den fortsatta planeringen av detta projekt är minskningen av landskapspåverkan också viktig på grund av det riksintressanta värdefulla landskapsområdet (Torneälvsdalen) och den närliggande riksgränsen.

Vindkraftverkens höjd har ökat avsevärt under de senaste åren. Projektet innebär att rotorbladens spets höjs till en maximal höjd av 300 meter. Vindkraftverk med denna höjd har ännu inte byggts i Finland.

Materialet är baserat på miljöministeriets (Weckman 2006) guide för bedömning av landskapskonsekvenser. Höjden på de kraftverk som nämns i guiden är dock 200 meter, så den är inte direkt tillämplig på det aktuella projektet. Redan i ett tidigt skede av projektet kan man konstatera att det planerade skyddsavståndet från bebyggelse vid dessa kraftverkshöjder verkar vara otillräckligt. Höga kraftverk kan vara mycket dominerande i landskapet kring planeringsområdet. Utöver påverkan på landskapet kommer sannolikt buller-, flimmer- och skuggningsolägenheter att påverka bebyggelsen.

Studieområdet för buller, skuggning och blinkande effekter bör utökas från de planerade 2–3 kilometer. En mer detaljerad bedömning av effekterna på människors levnadsvillkor och välbefinnande bör också utsträckas till mer än 5 kilometer. Havslapplands miljönämnd föreslår att projektet minskas till en storlek som möjliggör en betydande ökning av skyddsavstånden till känsliga objekt jämfört med det nuvarande förslaget.

Placeringen av fotoutrustningen bör ta hänsyn till feedback från projektet och lokal kännedom.

Det är också värt att beakta att bullerstörningar ökar i tysta områden. I princip bör projektet planeras på ett sådant sätt att det inte kräver något miljötillstånd.

Vindkraftsparkens och elöverföringens påverkan på mark, ytvatten och grundvatten bedöms av experter med hjälp av befintliga data.

Under fältsäsongen år 2019 genomfördes en sju dagar lång inventering av naturplatser och allmänna skogsmiljöer.

Förutom kraftverken omfattar projektet omfattande vägbyggen, vilket innebär att bland annat små vattendrag och därmed vegetation kan påverkas över ett större område än bara på byggplatserna. För att precisera konsekvensbedömningen kan det också vara nödvändigt att genomföra fältinventeringar av yt- och grundvatten. Till exempel måste man känna till var eventuella källor finns, eftersom det enligt vattenlagen är förbjudet att ändra en naturlig källas naturliga tillstånd utan tillstånd (vattenlagen, kapitel 2, 11 §).

Svaromål:

I yttrandet har man identifierat de studier som ska genomföras enligt beskrivningen i planen för deltagande och bedömning och MKB-programmet (MKBO). PBD och MKBO beskriver sammankopplingen mellan projekten. Vindkraftsplanen för delområdet Torneå Karakkamaa och MKB-projektet genomförs som ett gemensamt förfarande Samrådet under den förberedande fasen (utkast till plan) kommer att ta hänsyn till den information som ges i MKB-rapporten. Planutkastet utarbetas på grundval av den mottagna feedbacken, den motiverade slutsatsen och ytterligare utredningar.

I planeringsprocessen kommer man i hög grad att använda sig av den information som tas fram i MKB-rapporten. MKB-rapporten bedöms bl.a. påverkan på den mänskliga livsmiljön. Vid planering och byggande av vindkraft beaktas statsrådets förordning om riktvärden för externt buller från vindkraftverk (1107/2015) och internationella rekommendationer om flimmer, som också har tillämpats i Finland. Torneå stad har inte fattat några beslut som styr placeringen av kraftverk som avviker från riktvärdena för buller.

Modellering av buller och flimmer kommer att utföras i enlighet med etablerade bedömningsmetoder. För buller visas bullerområdena (dB) som orsakas av kraftverken och för flimmer och skuggning visas effekterna i en kartgranskning. Hälsoeffekter kommer att identifieras under hela planeringsprocessen, och i slutändan kommer de potentiella hälsoeffekterna av den vindkraftspark som är mest sannolik att förverkligas att bedömas i planförslaget. Synlighetsanalyserna visar kraftverkens synlighet i miljön med hjälp av kartgranskning och fotografier i form av fotografiska återgivningar. Fotograferingspunkterna kommer att väljas ut i områden där vindkraftverkens effekter på landskapet och på den byggda och kulturella miljön kan demonstreras så tydligt som möjligt.

De effekter på yt- och grundvatten som identifierats i MKB-rapporten kommer att beaktas vid utarbetandet av planutkastet.

10. Finlands skogscentral

Finlands skogscentral tackar för möjligheten att framföra åsikter om programmet för deltagande och bedömning samt miljökonsekvensbeskrivningen för Karhakkamaa vindkraftspark.

Om det i samband med genomförandet av programmet för miljökonsekvensbedömning eller senare, när delgeneralplanen för området utarbetas, behövs uppgifter om läget eller egenskaperna hos livsmiljöer av särskild betydelse eller andra naturobjekt som skogscentralen har kartlagt i enlighet med 10 § i skogslagen, kan dessa erhållas från skogscentralens kontor. Informationen får lämnas ut till en offentlig myndighet eller ett organ som utövar offentlig makt i syfte att utföra en uppgift eller skyldighet som föreskrivs eller åläggs den enligt lag.

På grund av byggandet av vindkraftsparker kommer skogsmark i viss utsträckning att omvandlas till andra användningsområden. Nackdelar för skogsbruket som orsakas av vindkraftverk bör begränsas till ett minimum och de ekonomiska konsekvenserna bör bedömas.

Placeringen av vindkraftsparkens torn, kraftledningar, transformatorstationer och servicevägar bör ta hänsyn till de ovan nämnda naturliga särdragen utan att i onödan förändra deras egenskaper.

Byggandet och underhållet av vindkraftsparken kommer att belasta de befintliga vägarna i området och det finns risk för skador. Det kostar att reparera skadade vägar. Det skulle vara önskvärt att uppskatta kostnaderna för att bygga och underhålla vägar. Dessutom bör man komma överens om kostnadsfördelningen innan byggnadsarbetet påbörjas.

Svaromål:

De frågor som tas upp i yttrandet kommer att beaktas i planeringsprocessen och i miljökonsekvensbeskrivningen. Skogscentralens material om objekt enligt 10 § i skogslagen kan vid behov användas för att främja planeringsprocessen. Delgeneralplanen tar inte upp frågor som rör delning av kostnader för vägbyggen. Delgeneralplanen kan vid behov komplettera de ekonomiska konsekvensbedömningar som utarbetats under MKB-processen.

11. Finsk-svenska gränsälvscommissionen

Tuuliwatti Oy planerar att bygga en vindkraftspark i Karhakkamaa i Torneå, ca 32 km norr om Torneå centrum och 17 km söder om Övertorneå. Totalt planeras cirka 50 vindkraftverk att byggas i området, liksom en 400 kV kraftledning på cirka 52 kilometer från området österut till Petäjäskoski transformatorstation. Den planerade höjden på vindkraftverken är cirka 300 meter och vindkraftsparken omfattar en yta på cirka 10 000 hektar. Den närmaste vindkraftsparken ligger ca 3,5 km från svenska gränsen, som bildas av Torneälv.

Innan vindkraftverk får byggas måste en vindkraftsplan upprättas. En miljökonsekvensbedömning kommer att genomföras för både vindkraftsparken och kraftledningen när översiktsplanen utarbetas. Genomförandet av projektet planeras med hjälp av en översiktsplan.

Den Finsk-svenska gränsälvscommissionen lyfter i sitt yttrande fram naturvård, kulturmiljö och miljöskydd, som särskilt måste beaktas (gränsälvsavtalet 2 § 2.d).

Skyddsobjekt av riksintresse

I Finland är projektområdet i älvdalen ett landskapsområde av riksintressant värde (134. Torneälvsdalen; Torneå, Övertorneå). Tornedalen på den svenska sidan av älven har en särställning av riksintresse som kulturmiljö från Haparanda till Övertorneå. Detta baseras på den förhistoriska bebyggelsen i älvdalen som kännetecknas av ett öppet landskap med åkrar och bymiljöer. En del av dessa går till och med tillbaka till medeltiden. Fiskeplatserna längs älven är också viktiga. I Korpikyläområdet finns dessutom två kulturhistoriskt betydelsefulla objekt.

Svenska riksintresseområden har en konkret betydelse och det måste man ta hänsyn till när man bygger i kulturmiljön. Av 3 kap. 6 § i den svenska miljöbalken framgår att kulturhistoriskt värdefulla områden skall skyddas mot åtgärder som kan skada kulturmiljön. Ett exempel på vikten av detta riksintressebegrepp är den svenska regeringens beslut i oktober 2019 att återkalla sitt beslut att tillåta uppförandet av åtta vindkraftverk i Sundborn (Regeringens diarienummer M2015/00352/Me). Argumentet var att det skulle förändra kulturlandskapets karaktär på ett sätt som avsevärt skulle skada Sundbornsdalens karaktär som ett särskilt område (riksintresset i fråga skulle skadas), liksom världsarven Falun och Kopparbergslagen.

Den Finsk-svenska gränsälvscommissionen konstaterar att byggandet av en vindkraftspark i Karhakkamaa sannolikt skulle ha en negativ inverkan på ett område av riksintresse i Sverige: den svenska delen av Tornedalen, och Torneälvsdalen, ett landskapsområde av riksintresse i Finland (134.). Påverkan på skyddade objekt bör identifieras och bedömas.

Världsarvsobjekt

UNESCO:s världsarv Struves meridianbåge löper längs Torneälv och Muonioälv i Tornedalen från Torneå till Enontekis. I Sverige finns fyra av dessa platser med på världsarvslistan: Perävaara, Pullinki, Jupukka och Tynnyrilaki. På den finska sidan finns Nedertorneå kyrka, Aavasaksa och Stuorrahanoaivi.

Gränsälvscommissionen föreslår att en bedömning ska göras av hur en potentiell vindkraftspark i Karhakkamaa påverkar världsarvsobjekten.

Gränsöverskridande konsekvenser – information till Sverige

Gränsöverskridande påverkan har nämnts i MKB-planen och internationellt samråd pågår i enlighet med Esbokonventionen. Den Finsk-svenska gränsälvscommissionen betonar att det i ett sådant projekt är särskilt viktigt att förfarandena för deltagande i projektet genomförs på båda sidor av gränsälven.

Gränsöverskridande konsekvenser – landskapet

Den planerade vindkraftsparkens huvudsakliga påverkan på landskapet kommer att vara på den svenska sidan av Torneälven. PDB- och MKB-planen omfattar inte den svenska sidans invånare (Tabell 5–1). Gränsälvscommissionen påpekar att det faktum att det finns bebyggelse på den svenska sidan i områdena närmast vindkraftsparken (Bild 5.6) inte bör förbises och att de bör beaktas i konsekvensbeskrivningen.

Kommissionen föreslår att en grundlig landskapsanalys genomförs för alla de kulturmiljöer som påverkas av vindkraftsprojektet. Ett fotomontage kommer att behöva göras på flera platser längs Torneälven från Haparanda till Övertorneå, samt i Aavasaksa för att få en korrekt bedömning av landskapseffekterna. I synnerhet landskapet på den svenska sidan, sett direkt från vindkraftsparken, måste klarläggas. Dessutom måste man bedöma flyghinderljusen och visa hur de ser ut vid olika tidpunkter på året.

Samverkan

Vid bedömningen av landskapspåverkan bör en helhetsbedömning genomföras, som inkluderar de befintliga vindkraftverken såväl som eventuella framtida vindkraftverk. För närvarande finns det 8 vindkraftverk i Kitkiäisvaara, söder om planeringsområdet, med en totalhöjd på cirka 140 meter. Även dessa har redan en stor inverkan på landskapets karaktär och kvalitet. Med ytterligare 50 turbiner som är 300 meter höga, skulle avsevärt förändra landskapets karaktär och kvalitet i industriell riktning sett från de svenska byarna.

År 2018 upphävde Norra Finlands förvaltningsdomstol den allmänna planen för Reväsvaara vindkraftspark, som skulle ha placerats 11 kilometer nordväst om Karhakkamaas planeringsområde, eftersom utredningarna inte var tillräckliga för att genomföra den allmänna planen. År 2020 inleddes en ny planeringsomgång för Reväsvaara. En potentiell vindkraftspark i Reväsvaara skulle också ha en negativ inverkan på landskapet i Tornedalen.

Utnyttjande av gränsälvarna

Enligt artikel 2 punkt 1.a är syftet med det finsk-svenska gränsälvsavtalet att trygga möjligheterna för båda avtalsparterna i gränsälvsområdet att använda gränsälvarna på ett rättvist sätt som främjar gränsregionens intressen.

Kommissionen konstaterar att en vindkraftspark i denna industriella omfattning särskilt kan påverka kulturella fiskehamnar som Kukkolankoski och Matkakoski, vilka kommer att vara direkt synliga från vindkraftsparken som sträcker sig upp till mer än 400 meter från Torneälvens yta. Fisketurismen har stor betydelse i gränsälvsområdet. Vindkraftsparken skulle väsentligt förändra älvdalens karaktär, både när det gäller invånarnas levnadsvillkor och områdets attraktionskraft för turister.

Lagen angående vissa grannelagsförhållanden / Tillståndsplikt

Kommissionen noterar att det enligt den svenska miljöbalken (21 kap. 14 § miljöbedömningsförordningen) krävs ett miljötillstånd för byggande av ett stort landbaserat vindkraftverk (minst två vindkraftverk med en storlek över 150 meter). Under dessa omständigheter skulle den aktuella vindkraftsparken kräva ett miljötillstånd i Sverige. Karhakkamaa vindkraftspark planeras genom en generalplan. Inget behov av miljötillstånd har identifierats i denna process.

Enligt den finska miljöskyddslagen (27.6.2014/527 §27) krävs ett miljötillstånd för en verksamhet som kan orsaka orimlig belastning på miljön enligt 17 § (1) i lagen om vissa grannelagsförhållanden (26/1920). Oacceptabla olägenheter för grannar eller omkringboende kan orsakas av t.ex. buller, vibrationer, strålning eller ljus (17 § 4.2.2000/90). Förfarandet bör identifiera det eventuella behovet av ett miljötillstånd.

Buller

I MKB-programmet jämförs vindkraftverkens bullerpåverkan med normala bullernivåer i städer. Gränsälvscommissionen konstaterar att bullernivåerna i den naturliga miljön i ett landsbygdsområde inte är jämförbara med dem i en stadsmiljö. De ökade bullernivåerna skulle innebära en stor förändring för många människor som bor i närheten av Torneälven.

Platsens lämplighet

De nationella målen för förnybar energi i både Sverige och Finland innebär i praktiken att el måste produceras av vind, sol och vatten. Den finsk-svenska gränsälvscommissionen säger att vindkraft är ett av sätten på vilket energimålen kan uppfyllas.

Kommissionen lyfter fram Torneälven som en nationalälv och den längsta fritt strömmande älven i Europa som inte har utnyttjats för vattenkraft. Torneälven bör värdesättas och skyddas som ett arv för framtida generationer. Kommissionen uppmuntrar till undersökning av alternativa genomförandelösningar som inte skulle skada landskapet och levnadsförhållandena längs Torneälven och Muonioälven.

Svaromål:

Delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark har utarbetats i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral och i Sverige av Naturvårdsverket. I enlighet med planen för deltagande och bedömning är planen föremål för en konsekvensbedömning av landskapet och kulturmiljön. Konsekvensbedömningen kommer att använda de konsekvensbedömningar som krävs enligt MKB-lagen och vid behov kommer ytterligare utredningar att genomföras under hela planeringsprocessen. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige.

Ett omnämmande kommer att läggas till i planen för deltagande och bedömning om att konsekvensbedömningen av kulturmiljöer kommer att ta hänsyn till effekterna på objekten på UNESCO:s världsarvslista.

Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral.

I planeringsprocessen kommer hänsyn att tas till de kombinerade effekterna av projekten, vilka kommer att bedömas på grundval av informationen i MKB-rapporten och de konsekvensbedömningar som utarbetats för planeringsprocessen. I delgeneralplanen kommer den slutliga bedömningen av de kombinerade effekterna att baseras på planförslaget.

Delgeneralplanen upprättas i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Ett miljötillstånd krävs om vindkraftverket kan orsaka en orimlig olägenhet i den mening som avses i lagen om grannelagsförhållanden på grund av buller eller flimmereffekter. Tillståndsärendet handläggs av den kommunala miljöskyddsmyndigheten. Torneå stad fattar beslut om miljötillståndsförfarandet i en separat process.

12. Försvarsmakten, 3. logistikregementet

Försvarsmaktens yttrande om vindkraftsprojekten

Försvarsmakten avger separata yttranden om markanvändningsplanering (LOGR-planer, MKB) och om projekten (PEOPOS). Försvarsmakten ger i allmänhet separata yttranden om behovet av en noggrannare konsekvensbedömning och om huruvida vindkraftsprojekt kan godkännas av försvarsmakten, om detta begärs separat. Vid behov bör projekten bli föremål för en konsekvensbedömning av VTT. Generalstaben (operativa avdelningen) kommer att bedöma behovet av en mer detaljerad utredning efter att ha fått den nödvändiga detaljerade informationen (maximala totalhöjder, platser (koordinater och antal vindkraftverk) om de planerade vindkraftverken. Vindkraftsaktören eller planeraren har ansvaret för konsekvensbedömningen. Om en konsekvensbedömning krävs bör den genomföras senast i detaljplaneskedet.

Vindkraftsprojektet i Torneå Karhakkamaa

Försvarmakten deltar i planeringen av vindkraftsparken Karhakkamaa i Torneå och får framföra sina synpunkter i olika skeden av planeringsprocessen.

Generalstabens operativa avdelning har utarbetat försvarmaktens slutliga ståndpunkt om projektets godkännbarhet. För vindkraftsprojektet Karhakkamaa i Torneå har försvarmaktens slutliga yttrande om projektets godkännbarhet lämnats i enlighet med referensdokument 2 för totalt 48 vindkraftverk med en höjd på 300 meter. Försvarmakten motsätter sig inte byggandet av vindkraftverk i området Karhakkamaa i Torneå.

PDB-planen för vindkraftsplanen i Karhakkamaa överensstämmer inte med Försvarmaktens yttrande om godkännbarhet. Antalet vindkraftverk är fler än vad som angavs när tillståndsansökan lämnades in. För detta antal (50 enheter, 300 m) krävs ett nytt positivt yttrande om godtagbarhet och en undersökning av VTT.

Om storleken (höjden), antalet (fler) eller placeringen av de vindkraftverk som ska monteras på något sätt avviker från den information som försvarmakten (generalstabens operativa avdelning) använde för att utfärda ett yttrande om projektets slutliga godkännbarhet, måste generalstaben utfärda ett nytt yttrande om godkännbarheten och behovet av en undersökning från VTT. Även i det fall att ändringarna är mindre (antalet minskar) än ovan, informera Generalstabens operativa avdelning om ändringarna.

Förutom försvarmakten ska även Suomen Turvallisuusverkko Oy (STUVE Oy) höras om planering och markanvändning på adressen asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

Fortsatta arbeten

Vid framtida grävnings- och anläggningsarbeten måste hänsyn tas till Försvarmaktens eventuella kabellinjer i området och dess närhet.

Ledningarnas placering skall bestämmas minst tio (10) arbetsdagar före det planerade byggandet.

Försvarsmaktens kabelvisning bör beställas från Johtotieto Oy. Johtotieto Oy bistår grävare och byggare med råd.

Kontaktinformation för kabelvisningar:

Johtotieto Oy Seutulantie 3–5 B 04410 Träskända Telefon 0800 12600 info@johtotieto.fi
<https://johtotietopankki.fi>

För kabelförfrågningar bör ett yttrande också begäras från STUVE:s kundtjänst (asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi)

För eventuella förändringar av befintliga kabelvägar, kabelskydd under byggtiden eller andra förändringar som kan bli följden av planläggningen, ska kostnaderna hänföras till den som förorsakar förändringen.

Eftersom kommunala planer och bygglov ibland kan användas för att lösa enskilda vindkraftsprojekt, föreslår Försvarsmakten att Torneå stad lägger till följande meningar i den kommunala byggnadsordningen och, vid behov, i andra generalplaner:

”Vindkraftverk som är högre än 50 meter (totalhöjd över marknivå) måste alltid vara föremål för en separat begäran om yttrande från Generalstaben för hela kommunområdet.

Generalstaben måste också rådfrågas om små vindkraftverk som är mindre än 50 meter (totalhöjd över marken) höga, om den fastighet där vindkraftverket ska byggas gränsar till ett område som används av Försvarsmakten.”

Kontaktpersoner

Begäran om yttranden och inbjudningar till överläggningar skall skickas med e-post till kiriaamo.3logr@mil.fi eller till 3. Logistikregementets Generalstab (3LOGRE), PB 14, 41161 TIKKAKOSKI, gatadress Elementitie 18, Tikkakoski.

Kontaktpersoner för planerings- och lobbyingfrågor är 3LOGR:s fastighetschef, DI Kari Ponkilainen, tfn 0299 573 262 0299 573 262 och fastighetsingenjör, BI Tapio Seppä, tfn 0299 573 263.

E-postadresserna är i formatet: fornamn.efternam@mil.fi.

Begäran om yttranden om vindkraftsprojekt (se avsnitt 2 i detta yttrande) skall skickas till Generalstaben på adressen kirjaamo.pe@mil.fi eller till Generalstaben, PB 919, 00131 Helsingfors. Vid Generalstaben hanteras vindkraftsfrågan av Jussi Karhila, ingenjör (YH), inspektör, Generalstabens operativa avdelning, tfn 0299 800 (försvarsmaktens telefonväxel). För ytterligare information/förfrågningar, kontakta: tuulivoimalausunnot@mil.fi.

Svaromål:

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen. I sista hand ska ett uppdaterat uttrande av försvarsmakten inhämtas om den godkända generalplanen, om yttrandet avviker från det yttrande om godkännbarhet som utfärdats.

13. DNA Oyj

Vi vill med högaktning informera er om att DNA Oyj inte har några invändningar mot Torneå Karhakkamaa-projektets generalplan för vindkraftverk.

Svaromål:

Noteras tillkännedom

14. Lapplands landskapsmuseum

Torneå stad begär yttrande av Lapplands landskapsmuseum om Tuuliwatti Oy:s projekt att bygga en vindkraftspark i området Karhakkamaa i norra delen av Torneå stad. Vindkraftsparken kommer att anslutas till en 400 kV kraftledning som kommer att placeras i kommunerna Torneå, Tervola och Rovaniemi i samma korridor som den befintliga 400 kV kraftledningen, antingen mot norr (VEA) eller mot söder (VEB). Att inget projekt genomförs är det så kallade "nollalternativet" (VEO). Kraftledningsgatan blir ca 52 kilometer lång.

Lapplands landskapsmuseum, som enligt museilagen (314/2019) ansvarar för sitt verksamhetsområde (arkeologi och byggd kulturmiljö), ger sitt yttrande i ärendet till den del projektet påverkar landskapsmuseets ansvarsområde. Detta yttrande gäller således den del av kraftledningssträckningen som går genom Rovaniemi stads område. Tornedalens museum är det yttrande organet för regionerna Tervola och Torneå.

Kraftledningen går i staden Rovaniemis område i cirka sju kilometer från gränsen mellan Rovaniemi och Tervola, söder om Sorvoja, nordost mot Petäjäskoskis kraftverk. Den nya överföringsledningen kommer att placeras bredvid den befintliga överföringsledningen i samma terrängkorridor.

Arkeologi

En fast fornlämning är känd i närheten av kraftledningen, platsen Puotinginkangas (arkeologisk lämning ID 1000012068, odaterat stenröse). Den ligger cirka 800 meter söder om den befintliga kraftledningen.

Inga arkeologiska undersökningar har utförts i det område som påverkas av överföringsledningen och behovet av arkeologiska undersökningar har identifierats i MKB-planen. Lapplands landskapsmuseum anser att området där linjeföringen korsar Leivejoki älv är särskilt osäkert när det gäller arkeologiskt arv. Den arkeologiska undersökningen måste dock omfatta hela det område som påverkas av överföringsledningen i fråga om torr mark. De arkeologiska undersökningar som ska utföras måste överensstämma med de finska riktlinjerna för kvaliteten på arkeologiskt fältarbete.

Byggd kulturmiljö

Dokumentet identifierar platser och områden av kulturellt och historiskt intresse i området norr om överföringsledningen. Lapplands landskapsmuseum anser att konsekvensbedömningen av kraftledningen har utformats på ett adekvat sätt.

Svaromål:

Lapplands landskapsmuseum anser att konsekvensbedömningen av kraftledningen har utformats på ett adekvat sätt. Noteras till kännedom.

15. Lapplands förbund

Tuuliwatti Oy (projektansvarig) planerar en vindkraftspark i den norra delen av staden Torneå i området Karhakkamaa som gränsar till kommunen Övertorneå och ligger cirka 32 kilometer norr om Torneå centrum. Sammanlagt ca 50 vindkraftverk planeras byggas i området. Vindkraftverken har en maximal höjd på cirka 300 meter och en effekt på 5–10 MW. För att överföra den el som genereras av vindkraftsparken till stamnätet kommer en 400 kV kraftledning att byggas från planeringsområdet till Petäjäskoski transformatorstation. Kraftledningsgatan blir ca 52 kilometer lång. Kraftledningen kommer att placeras i områdena för kommunerna Torneå, Tervola och Rovaniemi i samma korridor som den befintliga 400 kV kraftledningen, antingen mot norr (VEA) eller mot söder (VEB).

En generalplan för vindkraft måste utarbetas för att vindkraftverken ska kunna uppföras. Miljökonsekvenserna av hela projektet kommer att bedömas mot bakgrund av generalplanen, även om generalplanen inte sträcker sig till kraftledningsgatorna. Generalplanen är upprättad i enlighet med § 77a i lagen om markanvändning och byggande, vilket innebär att den kan användas direkt som grund för beviljande av bygglov. Generalplaneringsförfarandet kommer att ändra den befintliga generalplanen för Torneå och bedöma projektets miljökonsekvenser i stället för ett MKB-förfarande. Deltagande- och bedömningsplanen för generalplanen innehåller en plan för bedömning av projektets miljöpåverkan.

Planeringsområdet omfattas av Västra Lapplands landskapsplan, som blev lagakraftvunnen den 11 september 2015. I landskapsplanen anges området huvudsakligen som ett M-område (4506), som främst består av jord- och skogsbruk i Torneå. Märkningen avser områden som främst är avsedda för jord- och skogsbruk och som också kan användas för andra ändamål om det inte ändrar karaktären för det huvudsakliga användningsändamålet. Ett torvutvinningsområde i Jokivuoma (EOT 2498) och ett torvutvinningsområde i Leväjängä (EOT 2545) har anvisats för området. Märkningen EOT avser områden med torvproduktion.

Den södra delen av området är i landskapsplanen utmärkt som ett område som lämpar sig för planering av vindkraftsproduktion (tv1 2378) i Palovaara-Kaakamavaara-Korttovaara-Kitkiäisvaara. Denna märkning anger områden av regional betydelse som är lämpliga för planering av vindkraftsproduktion.

Enligt planeringsanvisningarna ska koncentreras i grupper av flera vindkraftverk och så nära varandra som möjligt med tanke på energiproduktionens effektivitet. En separat vindkraftsstudie för södra Lappland har utarbetats för landskapsplanen för Västra Lappland.

I omedelbar närhet av planeringsområdet ligger naturskyddsområdet Korrtosjön (SL 4085). Märkningen avser områden eller objekt som enligt naturlagen är skyddade eller avsedda för att skyddas. Målområdet för landsbygdsutveckling i Liakka-Kainuunkylä (mk 8037) har utsetts i närheten av vindkraftsområdet. Märkningen avser landsbygdszoner som är föremål för regionmässiga utvecklingsbehov och samordnandet av dessa. Kukkolankoski-Matkakoski turistattraktionsområde, ett destinationsområde för utveckling av turism och rekreation (mv 8414), har utsetts på den sydvästra sidan av planeringsområdet. Märkningen avser zoner för turism och rekreation som är föremål för regionmässiga utvecklingsbehov och samordnandet av dessa. Det område som berörs av planeringsområdet har i landskapsplanen utsetts till ett område av betydelse för bevarande av kulturmiljö eller landskap, Torneälvsdalen (ma 6098). Enligt planeringsförordningen måste planeringen av området säkerställa bevarandet av viktiga kulturella, historiska och landskapsmässiga värden. Det finns också en snöskoterled i planeringsområdet och en renkötselområdesgräns i den norra delen av planeringsområdet.

I Västra Lapplands landskapsplan har det befintliga kraftledningen utsetts. En ny 400 kV kraftledning föreslås i samma terrängkorridor som den befintliga kraftledningen, antingen i norr eller söder, bredvid den befintliga kraftledningen. Den planerade kraftledningen är huvudsakligen avsedd för Torneå jord- och skogsbruksdominerade område (M 4506) och Tervola jord- och skogsbruksdominerade område (M 4508). Kraftledningen kommer att passera genom Levejängkä/Levejänkkö torvutvinningsområde (EOT 2545) och Laukkuvuoma torvutvinningsområde (EOT 2543), och den kommer att ligga intill Keskiaava torvutvinningsområde (EOT 2551). Kraftledningen passerar genom en värdefull ås eller annan geologisk formation. Kraftledningen löper genom det lundbeväxta naturskyddsområdet Kivimaa (SL 4157) och genom den södra delen av Kätkävaara jord- och skogsbruksförvaltning med särskilda styrbehov för utomhusrekreation (MU 6018). Denna märkning används för att ange områden som huvudsakligen används för jord- och skogsbruk, där det finns ett tryck på friluftsliv och där, i syfte att vägleda friluftsliv, stigar eller utomhusleder med rastplatser och andra stödområden ska lokaliseras. Kraftledningen kommer att korsa den norra delen av Simojoki-Martimoaapa-Kemijokivarsi-Törmävaara-Kätkävaara-Vammavaara turistattraktionsområde, ett utvecklingsområde för turism och rekreation (mv 8416). Nära kommungränsen mellan Tervola och Rovaniemi korsar kraftledningen Barentskorridoren (bk). Denna märkning anger en nationellt viktig internationell transportkorridor. Kraftledningen korsar gränsen för renkötselområdet.

På Rovaniemi stads sida omfattas kraftledningen av Rovaniemis landskapsplan som trädde i kraft den 2.11.2001, och landskapsplanen för Rovaniemi och Östra Lappland, vilken är under arbete. I Rovaniemis landskapsplan visas kraftledningen enligt den befintliga sträckningen. Den huvudsakliga markanvändningen i området för kraftledningen är Rovaniemis jord- och skogsbruksdominerade område (M 4513). Kraftledningen korsar den nya dragningen av den nya riksvägen 4 och stambanan. I närheten av kraftledningen ligger byn Petäjäskoski byområde (at 392). Denna märkning anger områden där grundläggande service på landsbygden finns eller planeras och som kan betraktas som lämpliga områden för uppbyggnad. Kraftverket i Petäjäskoski (ET 2210) betecknas som ett område för samhällsteknisk service. Denna märkning anger områden för samhällstekniska anläggningar som kraftverk, stora transformatorstationer, vattenverk, avloppsreningsverk, avfallsanläggningar, deponier och telekommunikationer. Ett skyddsområde för grundvatten (sp) finns i närheten av kraftledningen.

Kraftledningen ingår också i förslaget till landskapsplan för Rovaniemi och Östra Lappland, vilken godkändes av Lapplands förbunds styrelse den 28.11.2016 och skickades till miljöministeriet på grund undantaget från Natura för vidare beredning inför statsrådets behandling av ärendet. Statsrådet fattade sina beslut om undantag från Natura den 1 februari 2018 och den 19 november 2019. Besluten har vunnit laga kraft. Detta innebär att förslagsprocessen för landskapsplanerna för Rovaniemi och Östra Lappland kan fortsätta. I förslaget till landskapsplan visas kraftledningen i landskapsplanen i linje med den befintliga kraftledningen. Den huvudsakliga markanvändningen är Rovaniemis jord- och skogsbruksdominerade område (M 4513). Kraftledningen löper också genom den södra delen av gruvutvecklingszonen. Märkningen anger zoner där betydande malm- och mineraltillgångar har upptäckts. Kraftledningen är belägen i Simojoki-Martimoaapa-Kemijokivarsi-Törmävaara-Kätkävaara-Jautila turistattraktionsområde, ett utvecklingsområde för turism och rekreation (mv 8416) och utvecklingskorridor för Västra Lappland (LK 8453). Beteckningen utvecklingskorridor anger en internationell utvecklingskorridor av nationell eller landskaplig betydelse.

Kraftledningen är belägen i målområdet för landsbygdsutveckling i längs Kemijoki (mk 8038). Petäjäskoski kraftverk och stora transformatorstation (EN 2210) har angetts som ett mål för energiförsörjning. Denna märkning används för att ange anläggningar eller konstruktioner som används för energiförsörjning, t.ex. kraftverk och områden som är reserverade för stora transformatorstationer. Byn Jaatilansaari (ma 4810), ett område som är viktigt för bevarandet av kulturmiljön och/eller landskapet, ligger i närheten av kraftverket. Märkningen anger kulturmiljöer och landskap av regionalt och landskapligt värde. Byn Ruikka (maV 8145), en plats av riksintressant betydelse för bevarandet av kulturmiljön och/eller landskapet, ligger också inom kraftledningens påverkansområde. Enligt planeringsförordningen måste planeringen av området ta hänsyn till bevarandet av kulturmiljön och landskapets karaktärsdrag och säkerställa bevarandet av viktiga landskaps- och kulturhistoriska värden. När det gäller projekt som har en betydande inverkan på platser eller områden måste museimyndigheten ges möjlighet att uttala sig.

Kraftledningen korsar stambanan och riksvägen. Riksvägen är utpekad som en väg i behov av större förbättringar. På den östra sidan av den befintliga motorvägsriksvägssträckningen visas dessutom en riksväg som en vägledande/alternativ väg vilken kraftledningen kommer att korsa.

Landskapsplanerna innehåller bestämmelser för hela landskapsregionen, t.ex. om beaktande av värdefulla naturmiljöer, värdefulla landskapsområden och byggda kulturmiljöer. Landskapsplanen för Västra Lappland innehåller också bestämmelser om vindkraftverk: vindkraftverk måste placeras i koncentrerade grupper med flera vindkraftverk. Kommunens planläggning och annan planering av områdesanvändning måste ta hänsyn till vindkraftens konsekvenser för landskap, bosättning, fritidsbosättning, fågelliv och övrigt djurliv, natur och kulturarv samt lindra skadliga konsekvenser.

Planeringen av vindkraftverk och andra höga strukturer ska ta hänsyn till höjdbegränsningarna på flyghinder Torneå generalplan 2021, som vann laga kraft den 16 december 2010, ligger i planeringsområdet. Planområdet gränsar i sydväst mot delgeneralplanen för Kitkiäisvaara vindkraftspark, som godkändes 29.10.2012 72 § av Torneå stadsfullmäktige. Matkakoski stranddelgeneralplan ligger som närmast cirka 3,2 km från de planerade kraftverken. Den i Övertorneå 2003 godkända delgeneralplanen för Torneälv ligger som närmast cirka 3,5 kilometer från planområdet. Delgeneralplanen håller på att uppdateras. Den västra delen av kraftledningsgatan omfattas av generalplan 2021 för Torneå, i övrigt omfattas den planerade kraftledningsgatan inte av några gällande generalplaner.

Landskapsplanen gäller inte i det område som omfattas av den juridiskt bindande generalplanen. Planen för deltagande och bedömning samt miljökonsekvensbeskrivningen för ändringen av generalplanen för Karhakkamaa vindkraftspark är väl framlagda i landskapets landskapsplanssituation. Lapplands förbund anser att planeringen av Karhakkamaa vindkraftspark i enlighet med planen för deltagande och bedömning för ändringen av generalplanen och planen för miljökonsekvensbedömning inte strider mot landskapsplanerna för området. Den presenterade planen utgör en god grund för fortsatt planering.

Svaromål:

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen.

Delgeneralplanen tar inte upp elöverföring utanför planeringsområdet. De synpunkter som framfördes i yttrandet om landskapsplanen har beaktats i planen för deltagande och bedömning. Noteras till kännedom till övriga delar.

16. Cinia Oy

Cinia Oy har inga kommentarer till det vindparksprojekt som nämns i rubriken.

Svaromål:

Noteras till kännedom.

17. Trafik- och kommunikationsverket Traficom

TRANSPORT- OCH KOMMUNIKATIONSVERKET TRAFICOMS YTTRANDE 29.9.2020: INGA KOMMENTARER 30.9.2020

Svaromål:

Noteras till kännedom.

18. Räddningsverket i Lappland

Plan för deltagande och bedömning och plan för miljökonsekvensbedömning för
Karhakkamaa vindkraftsparks generalplan
Räddningsmyndigheten har inga synpunkter på deltagande- och bedömningsplanen för
vindparkens generalplan eller planen för miljökonsekvenser.

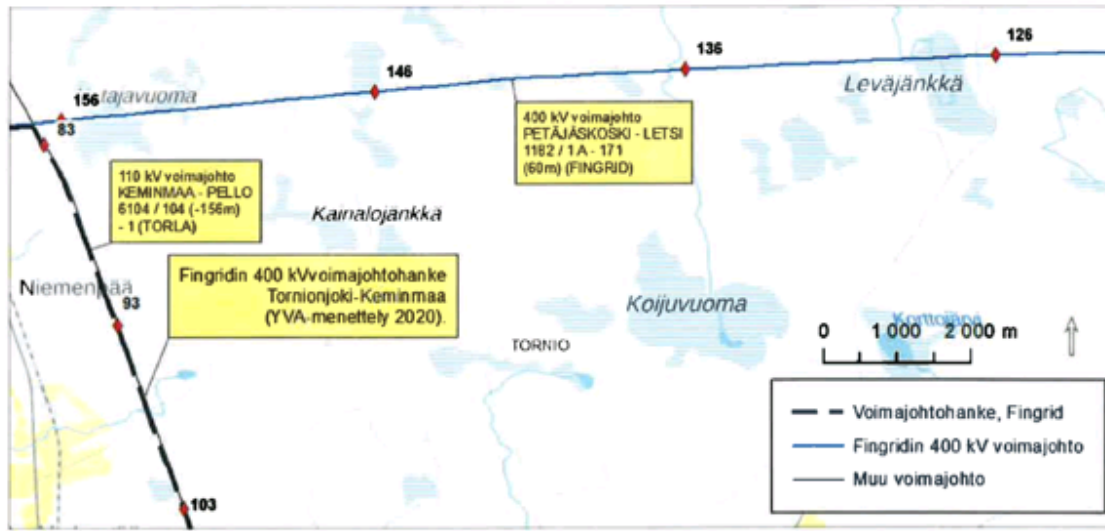
Svaromål:

Noteras till kännedom.

19. Fingrid Oyj

Torneå Karhakkamaa vindkraftspark MKB- och planläggningsförfarande för deltagande- och bedömningsplan för miljökonsekvenser

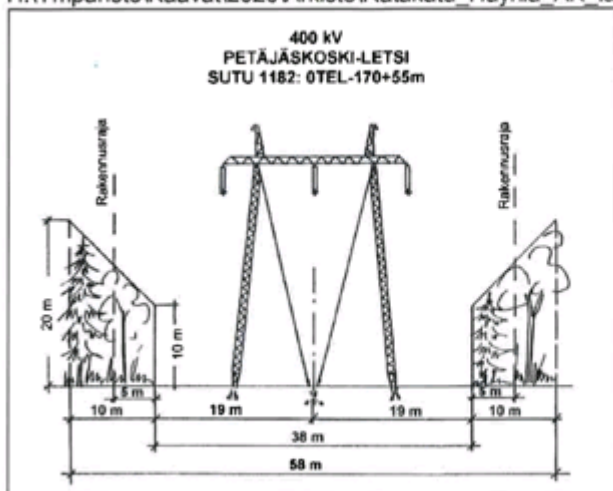
Tack för att ni kontaktade oss. I detta yttrande presenterar vi Fingrids synpunkter på vindkraftsprojektet. Fingrids 400 kV kraftledning Petäjäskoski-Letsi (Figur 1) är belägen i delgeneralplaneområdet. Väster om området ligger Fingrids 400 kV kraftledningsprojekt Keminmaa-Torneälv, för vilket MKB-förfarandet nyligen slutfördes (www.fingrid.fi/kantaverkko/suunnittelu-ja-rakentaminen/arkisto/keminmaa_tornionjoki_yva-menettely/).

För Fingrids 400 kV kraftledning Petäjäskoski-Letsi, som ligger i planeringsområdet, har en minskning av nyttjanderätten åberopats för ett cirka 58 meter brett område, bestående av ett 38 meter brett ledningsgap och 10 meter breda kantzoner (tvärsnitt i figur 2). Byggnadsgränsen är 24 meter från överföringsledningens mittlinje på båda sidor. Fingrids långsiktiga mål är att uppdatera byggnadsgränserna så att byggnadsgränsen gäller för hela överföringsledningsområdet. Det rekommenderas dock i planeringsprocessen att den totala bredden på området för överföringsledningen används som en del av det område som reserverats för överföringsledningen, och att inga byggzoner tilldelas detta område. Detta säkerställer att det ur elsäkerhetssynpunkt finns ett tillräckligt avstånd mellan konstruktioner, byggnader och kraftledningen. Fingrid Oyj:s ståndpunkt är att vindkraftverk måste placeras minst $1,5 \times$ vindkraftverkets maximala höjd (maximal höjd $\wedge$ polhöjd + bladlängd) mätt från kraftledningens ytterkant.

Vi ber er säkerställa detta avstånd i utarbetandet av planen samt i byggandet.

H:\Ympäristö\Kaavat\2020\Arkisto\Ratakatu_Häyrilä_AK_luonnos_lausunto.pdf

Kuva 2. Fingridin 400 kV voimajohdon Petäjäsken - Letsi poikkileikkaus.

I anslutningslösningen för vindkraftsparken kommer en 400 kV anslutningsledning att byggas från Karhakkamaas interna transformatorstation till Petäjäsken, parallellt med Fingrids 400 kV överföringsledning Petäjäsken Letsi. Det tvärsnitt som visas i avsnitt 2.6.8 i planen för deltagande och bedömning avviker från de tvärsnittsdata som visas ovan för Fingrids befintliga 400 kV överföringsledning. Därutöver skulle den nya 400 kV överföringsledningen bredda det befintliga överföringsledningsområdet med mer än de föreslagna 41 metrarna, enligt gällande standarder för luftledningar (avståndet mellan överföringsledningarnas mittlinjer måste vara 41 meter). Vi ber er att kontrollera beskrivningen och tvärsnittsdata för den tekniska lösningen. Fingrids överföringsledningar är kraftledningar i den mening som avses i 22 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). För andra överföringsledningar än de som ägs av Fingrid Oyj bör man begära ett separat yttrande från ägaren av överföringsledningarna.

Vänligen skicka oss information om hur arbetet fortskrider. Detta zonplaneringsärende handläggs av Mika Penttilä på Fingrid Oyj tfn 030 395 5230.

General- och detaljplaner med kraftledningar eller annan verksamhet som bedrivs av Fingrid Oyj bör skickas för kommentarer, helst elektroniskt till kirjaamo@fingrid.fi eller skriftligen till Fingrid Oyj, Markanvändning och miljö, PB 530, 00101 HELSINGFORS.

Svaromål:

De i yttrandet presenterade riktlinjerna för dimensionering av 400 kV överföringsledningen och kraftverkens placering kommer att beaktas i planeringsprocessen. Fingrid är en intressent som nämns i PDB-planen, så Fingrid har möjlighet att delta i utarbetandet av planen, bedöma effekterna av planen och uttrycka sin åsikt skriftligen eller muntligen (lagen om markbyggnad 63 §).

20. Haparanda stad, Samhällsbyggnadsnämnden

Sbn 108

Sbn-2020-181

429

Karhakka vindkraftspark, yttrande.

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att skicka vidare detta yttrande med bilaga till Torneå stad.

Bakgrund

FCG Suunnittelu ja Tekniikka OY har på uppdrag av Tuuliwatti OY upprättat ett program för deltagande och bedömning av generalplan och MKB-program. Planen beskriver konsekvenser av den tilltänkta vindkraftsparken i Karhakkamaa samt en 400 KV-kraftledning inom Torneå kommun.

Yttrande

Samhällsbyggnadsförvaltningen anser att det är av yttersta vikt att myndigheten och allmänheten bosatt på den svenska sidan som berörs av planen även i fortsättningsvis får möjligheten att yttra sig i ärendet.

Planen har använt sig av avståndszoner från den finska miljöministeriets handledning som delar upp influensområdet. Korpikylä by klassas enligt denna uppdelning delvis till ett "närområde" och i övrigt till ett "mellanområde". Det kan påtalas att flera bostadshus är belägna precis utanför den 5 kilometers gräns som arbetet använt sig av och berörs i princip i samma utsträckning som fastigheter inom "närområde". Delar av byn Karungi omfattas också till "mellanområdet".

Enligt arbetet innebär för ett "närområde" konsekvenser såsom: "vindkraftverk ger ett uppseendeväckande element i landskapet i tillräckligt stora öppna utrymmen i riktning mot vindkraftverket" samt att "flyghinderbelysningen syns i mörker". Konsekvenser för boende/turismverksamheter inom mellanområde är att "verket syns tydligt i omgivningen men det kan vara svårt att uppfatta dess storlek eller avståndet till det" samt att "flyghinderbelysningen syns i mörker". Ett flertal av bostadsfastigheterna inom Korpikylä samt Karungi byar är riktade mot älven Torne älv.

Inom område som klassas som "närområde" finns även ett flertal svenska riksintressen enligt 3 kapitlet 6§ Miljöbalken. Området berörs av riksintressen för naturvård, friluftsliv samt kulturmiljövård. Utöver dessa skyddsbestämmelser berörs älven Torne älv av natura 2000 skyddsområde. Planen har inte beskrivit på vilket sätt dessa skydd påverkas av tilltänkt bebyggelse. Vindkraftsparken är ett nytt element

i landskapet och har därmed i princip negativ inverkan på landskapsbilden som utgör skog, vatten och bostadshus.

Detta torde innebära att konsekvenser på svenska sidan visas i större utsträckning exempelvis med fler kartor och mer detaljerade beskrivningar. I arbetet finns ett flertal kartor som påvisar effekten enbart på den finska sidan av Torne älv.

Det bör noteras att planen vid bedömning av influensområde använt sig av riktvärden för avstånd från handledning från miljöministeriet (Weckman 2006). Vid detta arbete har avståndszoner beräknats för vindkraftsverk med en totalhöjd om 130 meter. Handledningen har uppdaterats år 2016 av finska miljöministeriet med ett större influensområde för större vindkraftsverk. Vid den uppdaterade handledningen uppdaterades influensområde för större vindkraftsverk där det använts av ett vindkraftsverk med navelhöjd om 144 meter och totalhöjd om 210 meter. I Karhakka är de tilltänkta vindkraftverk nästan 100 meter högre än vid den uppdaterade handledningen och nästan 200 meter högre än den ursprungliga handledningens exempel. Med detta kan konstateras att influensområden för ett 300 meter högt vindkraftsverk är tämligen outrett. Det som däremot kan fastställas är att influensområdet växer ju högre vindkraftsverken blir. Detta kan innebära att det verkliga influensområdet för närområde är i verkligheten betydligt större än i de presenterade arbetet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen kan även konstatera av erfarenhet att flyghinderbelysningen på befintliga verken vid Röyttä vindkraftspark kan ses långt ut i skärgården som på öarna: Skomakaren, Seskarö, Seskarfurö och Sandskär. Avstånden till verken överstiger 5 kilometer i samtliga fall.

Samhällsbyggnadsnämnden önskar därmed att den visuella påverkan som orsakas av flyghinderljusen till landskapet från Övertorneå till Haparanda påvisas med bilder och filmer. I dessa bilder och filmer bör framgå hur stor effekt ljusen har samt på hur långt avstånd flyghinderljusen är synbara.

Vid bedömning av verkan på de svenska riksintressen samt vid verkningsgraden för boenden och turism i närområden bör det beaktas att vindkraftsparken består av ovanligt höga vindkraftsverk.

Hänsyn bör även tas till förhöjda bullernivåer som vindkraftsparker orsakar för boenden i närområdet. I Sverige har naturvårdsverket i

vissa fall, där bakgrundsljuden är låga och låga ljudnivåer ska eftersträvas, krävt att bullernivåer inte får överstiga 35-40 db.

Vid eventuell bebyggelse bör hänsyn tas till vattenskyddsområdet vid Torneälv. Detta bör framgå vid val av bästa möjliga produkter och att utsläpp till älven förhindras.

Ett sammanträde har ägt rum i finska Karungi den 18 augusti 2020. Med hänsyn till rådande covid-19 situation samt den då stängda riksgränsen önskar Samhällsbyggnadsförvaltningen ett möte även på den svenska sidan för att även allmänheten i Haparanda kommun får möjligheten att närvara samt yttra sig över planen. Flera bostadsfastigheter är belägna inom närområde och boenden bör därmed få möjligheten att ta del av planen på samma sätt som boenden i Finland.

Bilaga

Yttrande 2020-03-23

Beslutsexpediering
Torneå stad

Svaromål:

Delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark har utarbetats i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). I planeringen beaktas de riktlinjer och rekommendationer som gäller i Finland. Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral och i Sverige av Naturvårdsverket. I enlighet med planen för deltagande och bedömning är planen föremål för en konsekvensbedömning av bl.a. landskapet och kulturmiljön. Konsekvensbedömningen kommer att använda de konsekvensbedömningar som krävs enligt MKB-lagen och vid behov kommer ytterligare utredningar att genomföras under hela planeringsprocessen. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige.

De synpunkter som framförs i yttrandet gäller i första hand MKB-delen av programmet. De utredningar och konsekvensbedömningar som genomförs under MKB-processen kommer att beaktas vid utarbetandet av delgeneralplanen.

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen. I planen för deltagande och bedömning kommer hänsyn att tas till de kompletteringar av MKB-programmet som gjorts efter samrådet avseende utredningarna. Ändringar i

planen för deltagande och bedömning läggs fram för Torneå stads förvaltningsorgan vid det sammanträde då planutkastet (förberedelsefasen) läggs fram till påseende.

21. Haparanda Stad, Kommunstyrelsen

Yttrande

Kommunstyrelsen för Haparanda kommun har tagit del av uppgifter om planerad vindkraftspark på finska sidan av Torne älv på området runt berget Karhakka.

Planerna oroar då lokaliseringen kommer att ha mycket stor inverkan på de framtida möjligheterna och kvaliteterna även för Haparandas befolkning, besökare och företag.

Lokaliseringen av vindkraftsparken är sådan att den i ett av våra värdefullaste landskap och riksintressen samt intill Natura 2000 området för Torneå älv kraftigt kommer att påverka landskapsbilden med sina höga verk, sin tekniskt/säkerhetsmässigt nödvändiga belysning och skuggkastning på korta och långa avstånd. Besöksnäringens möjligheter till resurser som mörker, tystnad och "norrskenssturism" utsläcks. Livskvaliteten för de som bor permanent, tidvis och tillfälligt i påverkansområdet sänks och fastighetspriser och markvärden kommer att påverkas negativt.

En sådan etablering som aviserats ger långa återverkningar under hela vindkraftsparkens livslängd även på svensk sida för bebyggelsen och besöksnäringen. Beslutet om hur vindkraftsparker lokaliseras kommer att påverka livsmiljöer och förutsättningar inte bara idag utan för framtida generationer.

Haparanda nås även av uppgifter om att någon fullständig prövning enligt miljöskyddslagen inte avses genomföras. Detta gör att alla aspekter inte kommer att beaktas i prövningen.

Haparanda kommun meddelar därför att man på basis av den information man hittills fått, den process som hittills utförts och beslutet om att inte göra en fullständig miljöprövning motsätter sig vindkraftsparken så som den nu föreslås lokaliseras då influensområdets utbredning och dess effekter ej bedömts.

Yrkande

Socialdemokraterna, genom Nina Waara (S), yrkar följande:

"Vi yrkar på att Kommunstyrelsen ställer sig bakom det yttrandet som Samhällsbyggnadsnämnden tagit 2020-04-29 paragraf 52. Det är en gedigen skrivelse gjord med kunskap och kompetens."

Socialdemokraterna, genom Nina Waara (S), yrkar följande:

"Vi yrkar även på att vi bokar in ett möte med Torneå stad för att få mer information om vad man gjort och vad man planerar att göra och hur våra synpunkter kommer att beaktas i projektet."

Beslutsgång

Kommunstyrelsens ordförande, Sven Tornberg (C), ställer kommunstyrelsens ordförandes förslag till yttrande emot Socialdemokraternas yrkanden och finner genom votering stöd för kommunstyrelsens ordförandes förslag till yttrande. Voteringen genomförs på sådant vis att kommunstyrelsens ordförande frågar kommunstyrelsens ledamöter om de bifaller kommunstyrelsens ordförandes förslag till yttrande, dessa ledamöter svarar JA. Kommunstyrelsens ordförande frågar därefter kommunstyrelsens ledamöter om de bifaller Socialdemokraternas yrkanden, dessa ledamöter svarar JA.

Omröstningsresultat

Följande ledamöter av kommunstyrelsen röstar för bifall av kommunstyrelsens ordförandes förslag till yttrande:

- Sven Tornberg (C)
- Anders Rönqvist (SJVP)
- Eija Stenberg (C)

- Bertil Segerlund (C)
- Catarina Lindmark (SJVP)
- Niklas Olsson (M)
- Lars-Erik Wikberg (KD)

Följande ledamöter av kommunstyrelsen röstar för bifall av Socialdemokraternas yrkanden:

- Nina Waara (S)
- Bengt Westman (S)
- Eivor Olofsson (S)
- Kurt Rosendahl (S)

Svaromål:

Delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark har utarbetats i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral och i Sverige av Naturvårdsverket. Konsekvensbedömningen kommer att använda de konsekvensbedömningar som krävs enligt MKB-lagen och vid behov kommer ytterligare utredningar att genomföras under hela planeringsprocessen.

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen. I planen för deltagande och bedömning kommer hänsyn att tas till de kompletteringar av MKB-programmet som gjorts efter samrådet avseende utredningarna. Ändringar i planen för deltagande och bedömning läggs fram för Torneå stads förvaltningsorgan vid det sammanträde då planutkastet (förberedelsefasen) läggs fram till påseende.

22. Övertorneå kommun

Yttrande avseende Karhakkamaa vindkraftspark, Torneå kommun, Finland

Övertorneå kommun yrkar på att rubricerade planerad vindkraftspark i Karhakkamaa, Torneå kommun, Finland, ej uppförs. Övertorneå kommun vidhåller sina tidigare framförda synpunkter under informationsmöten som Torneå stad genomfört enligt följande:

Bakgrund

FCG Suunnittelu ja Tekniikka OY har på uppdrag av Tuulivoima OY upprättat ett program för deltagande och bedömning av generalplan och MKB-program. Planen beskriver konsekvenser av den tilltänkta vindkraftsparken i Karhakkamaa samt en 400 kV-kraftledning inom Torneå kommun. Etableringen av vindkraftsparken i Karhakkamaa berör områden som klassas som "närområde" där det finns flertalet svenska riksintressen enligt 3 kapitlet 6§ Miljöbalken. Området berörs av riksintressen för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård, samt påverkar boende och turism i närområdet. Övertorneå kommun har beretts tillfälle att lämna synpunkter på planerad vindkraftspark Karhakkamaa, Torneå kommun, med utgångspunkt att bevaka och framföra synpunkter från medborgare och företagare i det berörda området, såväl som beskriva konsekvenser för kommunen i stort.

Förord

Övertorneå Kommun bedömer att Karhakkamaa vindkraftspark har en stor negativ påverkan på boende, företag och kommunens utvecklingsplaner. En etablering av en vindkraftspark på finska sidan av Torne älv raserar investeringar, bidrar till ytterligare sjunkande befolkningsantal och gör att arbetstillfällen försvinner. Detta är en ren överlevnadsfråga för Övertorneå kommun. Övertorneå kommun yrkar på att planerad vindkraftspark i Karhakkamaa, ej uppförs.

Yttrande

Vindkraftsparken Karhakkamaa skulle förändra landskapsbilden på ett påtagligt sätt, i ett stort område som på svenska sidan utgör område av riksintresse för kulturmiljövården, friluftslivet och naturvården. Enligt Övertorneå kommuns översiktsplan ska turismens och det rörliga friluftslivets intressen främst beaktas vid prövning av exploateringsföretag som kan påverka området av riksintresse.

Övertorneå kommun bedömer att den förslagna vindkraftsparken inte går ihop med Natura2000-området Torne- och Kalix älvsystem, vilken innehåller arter och

naturtyper som är särskilt skyddsvärda. I planen saknas beskrivning om hur detta område med biologisk mångfald påverkas och ska skyddas.

De blinkande högintensiva varselljusen kommer att upplevas som mycket störande i landskapsbilden, för såväl boende som besökare. Ingen lösning på problemet har presenterats, trots att olika alternativ såsom radarstyrning mm rekommenderas.

Hänsyn bör även tas till förhöjda bullernivåer som vindkraftsparker orsakar för boende och näringslivsidkare i området.

De flesta bostadsfastigheterna i södra delarna av Övertorneå kommun ligger i byar där husen är riktade mot Torne älv. Med ett uppseendeväckande element som Karhakkamaa vindkraftspark i blickfånget kommer bostädernas attraktivitet sjunka och utflyttning riskera att öka. De sommarstugor och fritidshus som finns i området riskerar att nyttjas mindre och slutligen förfalla, vilket resulterar i förfulade områden som inte omhändertas.

Övertorneå kommun har redan stora utmaningar med avflyttning och låga födelsetal. Kommunen arbetar intensivt med att visa på fördelarna med att bo på landsbygden och attrahera unga personer att bosätta sig i området. En satsning är det kommunöverskridande projektet Hej Hemby som drivs av Övertorneå kommun och Pajala kommun, vilket arbetar med fler fastigheter på den öppna marknaden, ökad attraktivitet och marknadsföring av Tornedalen, med fokus på USP:ar som den orörda naturen, skog och älv. Vid en etablering av en vindkraftspark i Karhakkamaa försvinner attraktiviteten i halva kommunen och skapar än större utmaningar.

Övertorneå kommun har en målstyrning och vision fram till 2035 som bygger på Agenda 2030, där attraktiva boendeformer, miljö och näringsliv pekas ut som fokusområden. En etablering av Karhakkamaa vindkraftspark skulle få stora konsekvenser för arbetet och tvingas Övertorneå kommun att revidera den hållbara utvecklingen av kommunen. Övertorneå kommun är redan utpekad från svenska staten som en socioekonomiskt utsatt kommun, och vindkraftsparken skulle vara katastrofal för en liten kommun med ca 4230 invånare.

Näringslivsutvecklingen går uppåt i kommunen, och med hjälp av investeringar och etableringar av företag inom besöksnäringen kommer uppemot 40 nya arbetstillfällen skapas i Övertorneå kommun. Det motsvarar ca 450 arbetstillfällen i Luleå kommun. För en liten kommun som Övertorneå är varje arbetstillfälle otroligt värdefullt och gör att personer kan flytta till eller stanna på orten. I och med Karhakkamaa vindkraftspark skulle allt arbete raseras. Det skulle slå undan benen på Övertorneå kommun. Det är en ren överlevnadsfråga.

Tornedalen är en del av Heart of Lapland och en snabbt växande destination inom Swedish Lapland, Sveriges arktiska destination. Här finns högklassiga anläggningar, unika boenden, aktiviteter och avslappning, omgiven av natur. Torne älv som en orörd gränsålv är en Unique Selling Point för många besöksnäringens företag i

Tornedalen, och naturvyer tilltalar resenärerna, som i spåren av pågående pandemi söker säkra resor i naturen. Den orörda gränsälven är unik där Torne älv utgör gränsen från norra delen av Övertorneå kommun till Haparanda och Bottenviken. Naturturism växer kraftigt i Sverige överlag, och svenska Tornedalen är en attraktiv plats för såväl svenska som globala resenärer.

Visit Sweden satsar på hållbar natur- och ekoturism på landsbygden¹ så att Sverige kan dra nytta av en ökad efterfrågan på naturnära semesterupplevelser. Satsningen har drivits sedan 2015, där Visit Sweden sett att nio av tio i målgruppen Den Globala Resenären vill uppleva naturen på sin Sverigeresa. Sverige har en stark naturprofil hos utländska resenärer som associerar Sverige med unik orörd natur, tillgänglig för alla. Adventure Travel Trade Association, en internationell medlemsorganisation för naturturism, pekar ut äventyrsturism som ett av de snabbast växande områdena inom turism, där resenärer stöder lokala ekonomier. Satsningen gör att besöksnäringen utvecklar en egen strategi för naturturism, Tillväxtverket arbetar i regeringsuppdraget Hållbar Produktutveckling för större internationell konkurrenskraft inom natur- och kulturturism, och turistföretag utvecklar ständigt nya naturbaserade upplevelser.

Internationella distributörer som Turoperatörer/Researrangörer, DMC (Destination Management Companies som är specialister på en destination), Incoming (en byrå som paketerar resor och säljer sedan vidare till researrangörer eller andra agenter – de arbetar ofta med flera marknader), Rescagenter och liknande, som idag samarbetar med berörda besöksnäringens företag, säljer området för att det är naturlig landskapsbild, minimalt med ljusföroreningar och en unik fredlig gräns som utgörs av den orörda nationalälven Torne älv. Dessa arbetar med att sälja in hela områden och destinationer, ofta som paket. Om den naturliga landskapsbilden förändras och blir ett exploaterat område så kommer besöksnäringens företagen i hela Övertorneå kommun att tappa en stor del av sina gäster och sina samarbeten med agenter och byråer runt om i världen.

Övertorneå kan konstatera att besöksnäringen och näringslivsutvecklingen i kommunen blir lidande om Karhakkamaa vindkraftspark etableras. Nedan följer ett exempel på investeringar och arbetstillfällen inom besöksnäringen i Övertorneå kommun:

Explore the North är ett framgångsrikt besöksnäringens företag med anläggningar i Särkimukka, Täreendö och Lannavaara. Den senaste investeringen är på Luppioberget i Övertorneå kommun, där ett landskapshotell med 100 bäddar, restaurang och spa ska byggas. Beräknad öppning är december 2021. Hotellets utsikt kommer att vara Torne älv och finska Tornedalen, med en vy rätt mot Karhakkamaa vindkraftspark. Investeringen från Explore the North är 40 miljoner SEK i första etappen, med en estimerad omsättning på 25-30 miljoner SEK år 1-2 för att sedan öka till 35-40 miljoner SEK från år 3. Det innebär 20-40 nya arbetstillfällen i kommunen. Det innebär även ökad vinst för kringliggande företag i

Övertorneå, såväl som Haparanda kommun då företaget avser samarbeta med besöksnäringens företag i närområdet som erbjuder aktiviteter, och även hyra in personal i form av exempelvis lokala guider. Explore the North satsar på lokala råvaror till sin restaurang, vilket medför ökad efterfrågan och omsättning hos lokala matproducenter. Johan Väisänen, CEO på Explore the North, ser allvarligt på etableringen av vindkraftsparken då detta påverkar konceptet med ett landskapshotell som ska ha vy över natur, skog och älv. Den planerade investeringen riskerar att dras tillbaka om Karhakkamaa vindkraftspark byggs upp och gör att Övertorneå kommun förlorar en näringslivsidkare, arbetstillfällen, och att personer ska ha möjlighet att stanna kvar på orten.

Arthotel Tornedalen är ett småskaligt designhotell i Risudden med konst och design från hela världen, inrymd i renoverade Tornedalska hus. Hotellet är uppmärksammat i media; dokumentärer, resemagasin och tidningar. Arthotel Tornedalen drivs av Gunhild Stensmyr som har investerat 10 miljoner i bland annat koncept och varumärke för att möta kraven från den globala resenären. Hotellet är designat för individer, familjer och små grupper, och erbjuder stillhet och avskildhet med fokus på personlig service under hela vistelsen. Arthotel Tornedalen är attraktivt för besökare med hög disponibel inkomst. Mellan 2017-2019 har Arthotel Tornedalen ökat försäljningen med över 70%. Hotellet arbetar även med att öka omsättningen per gäst och utveckla destinationens och närområdets övergripande attraktivitet. 20 miljoner SEK ska investeras under 2022-2024 för att utöka kapaciteten i antalet rum och beräknas nå en omsättning på 15,1 miljoner SEK under 2025. Ett vindkraftsverk i Karhakkamaa är förödande för den fortsatta utvecklingen av Arthotel Tornedalen, och hotar överlevnaden av företaget som erbjuder just stillhet och avskildhet nära naturen.

Konsthall Tornedalen är en satsning som bedrivs i nära samverkan med Arthotel Tornedalen, med Gunhild Stensmyr som initiativtagare. Konsthallen ska byggas vid Torne älv i Risudden, med naturskön utsikt över älven och finska Tornedalen. Konsthallens mål är att bygga relationer och samarbete mellan människorna på båda sidor om Torne älv. Konsthall Tornedalen har arbetat med att få tillstånd, bygga partnerskap och attrahera investerare i ca 10 års tid, och är nära målet på det totala kapitalet om 58 miljoner SEK. Konsthall Tornedalen kommer att ha, utöver utställningshallar med internationell konst, en restaurang, café, bar och designshop samt mötesrum med möjlighet till teater- och musikföreläsningar. Besöksantalet och tillväxten estimeras utifrån liknande anläggningar i Finland och Sverige, till mellan 22 000-100 000 besökare per år, och att tillväxten av besökare kommer att gå från 10 600 år 1 till 28 500 år 3. Konsthallen kommer även att bidra till fler arbetstillfällen i gränsbygden Övertorneå, Ylitornio, Tornio och Haparanda. Etableringen av Karhakkamaa vindkraftsverk kommer rakt av att omintetgöra 10 års arbete och möjligheten till ökat antal arbetstillfällen, besökare och investerare.

Konsthallen, Arthotel och Institutet (en internationell teatergrupp som etablerat sig i Risudden) skapar en unik mikrodestination i Tornedalen, runt Torne älv, med fokus på konst, kultur, teater och design. Här finns möjligheter för sociala,

kulturella och finansiella möten mellan människor, nationer, företag och organisationer som kan ta del av det orörda gränslandet kring Polcirkeln.

Active Norberg är ett nystartat företag som drivs av Mikael Norberg, en ung företagare inom besöksnäringen. Active Norberg erbjuder naturupplevelser i både svenska och finska Tornedalen. Företaget samverkar med bland andra Arthotel Tornedalen i södra delen av kommunen och siktar på att vara en del i kommande etableringar, som Konsthall Tornedalen och utvecklingen av landskapshotellet på Luppioberget av Explore the North. Active Norberg ser speciellt boendeanläggningarna som en förutsättning att kunna bedriva företagets aktiviteter, både på svensk och finsk sida. Då Karhakkamaa vindkraftspark hotar investeringar och etableringar av stora draglok för besöksnäringen i Tornedalen, så utblir kommande samarbeten. Södra delen av kommunen kommer inte att kunna användas till turistverksamhet överhuvudtaget, vilket får negativa konsekvenser för alla besöksnäringensföretagare i området, och speciellt för aktivitets- och upplevelseföretag som Active Norberg. Risken med etableringen av en vindkraftspark är att Övertorneå kommun tappar en ung företagare till följd av uteblivna samarbeten, och näringslivsutvecklingen hindras från fler nyetableringar.

Övertorneå kommun vill understryka att utvecklingen av förnyelsebar energi såsom vindkraft och solenergi utgör ett viktigt element för framtiden för att kunna åstadkomma en hållbar utveckling. Övertorneå kommun är en vindkraftstät kommun, bl.a. finns ett flertal verk intill byn Aapua, där invånarna själva initierade etableringen. Det är dock mycket viktigt enligt Övertorneå kommun att utvecklingen av förnyelsebara energikällor inte bidrar till negativa effekter för andra faktorer som är viktiga för att kunna skapa en hållbar framtid för kommande generationer. Sådana effekter kan vara irreversibla skador på djurliv och miljö, försämrade levnadsförhållanden för kommunens medborgare och försämrade möjligheten för företagsutveckling.

Svaromål:

Delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark har utarbetats i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Finland följer en planhierarki, där en allmän plan (här landskapsplan) styr utarbetandet och ändringen av en mer detaljerad plan (här generalplan). I enlighet med yttrandet från Lapplands förbund har planen för deltagande och bedömning beaktat landskapsplanerna och deras innehåll. I enlighet med markanvändnings- och bygglagen godkänns delgeneralplanen av Torneås stadsfullmäktige.

Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige. Under planeringsprocessen kommer

internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral.

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen. I planen för deltagande och bedömning kommer hänsyn att tas till de kompletteringar av MKB-programmet som gjorts efter samrådet avseende utredningarna. Ändringar i planen för deltagande och bedömning läggs fram för Torneå stads förvaltningsorgan vid det sammanträde då planutkastet (förberedelsefasen) läggs fram till påseende.

23. Länsstyrelsen Norrbotten, Naturvårdsverket

Yttrande över vindkraftsparken Karhakkamaa i Torneå kommun, Finland

Er beteckning: NV-06109-20

Naturvårdsverket har berett länsstyrelsen tillfälle att lämna synpunkter på om det planerade vindkraftsprojektet vid Karhakkamaa kan antas medföra betydande miljökonsekvenser för Sverige och om Sverige i så fall bör delta i processen med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning samt att lämna synpunkter på det föreslagna bedömningsprogrammet och vad som bör ingå i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen.

Synpunkter på Sveriges medverkan i miljökonsekvensbedömningen

Länsstyrelsen anser att Sverige bör medverka i miljökonsekvensbedömningen eftersom projektet kan antas medföra betydande miljökonsekvenser för den svenska sidan. I miljökonsekvensbeskrivningen är det därför viktigt att konsekvenserna tydliggörs genom bland annat visualiseringar och illustrationer ur olika perspektiv och både i höjd- och sidled. Länsstyrelsen finner att det ska finnas en särskild bedömning av konsekvenserna för byarna Hietaniemi, Päckilä/Bäckesta, Vitsaniemi/Risudden, Korpikylä och Kukkola samt suveränitetsholmarna med fotomontage som illustrerar den visuella påverkan.

Synpunkter rörande miljökonsekvenser av projektet som kan beröra Sverige

Riksintrasse för kulturmiljövården

Länsstyrelsen bedömer att etableringen får en betydligt större miljöpåverkan på svensk än finsk sida då landskapsrummet i älvdalen är orienterat mot älven. Både landskapet och landskapsutnyttjandet i Tornedalen är gränslöst. De administrativa gränserna går inte att utläsa i landskapet och de är inte heller relevanta gällande de landskapshistoriska

värdena. Älven har inte utgjort en barriär, utan varit en förbindelse och kommunikationsväg mellan bebyggelse och omvärld och utgör en del av landskapets funktionella samband. Även utifrån den kända fornlämningsbilden på de båda sidorna av älvdalen kan slutsatsen dras att landskapet brukats intensivt, väsentligt längre tillbaka än medeltiden.

Aktuell del av Tornedalen är i Finland utpekad som Nationellt värdefullt landskapsområde och omfattas i Sverige av riksintresse för kulturmiljövården (3 kap 6 § miljöbalken). Inom riksintresseområdet finns, i den omedelbara närheten av vindkraftsetableringen, särskilt välbevarade och i stort sett opåverkade ålderdomliga jordbruksbyar med höga natur och kulturvärden, som är både representativa och unika för jordbrukslandskapet i nordens nordligaste delar, vilka utgör riksintresseområdets huvudsakliga värdekärnor. Värdekärnorna utgör riksintressets värdebärare och är vad som motiverar hela riksintresseområdets berättigande. De ovan nämnda byarna har internationellt sett ett exceptionellt högt kulturhistoriskt värde vilket sannolikt riskerar att skadas påtagligt av det främmande, storskaligt industriella, inslag som vindkraftsetableringen på föreslagen plats utgör.

Då landskapsrummet är orienterat mot älven innebär det att den finska sidan endast påverkas indirekt av vindkraftsetableringen eftersom verken är placerade i riktning från älvdalen medan vindkraftsetableringen ligger direkt i siktlinjen på svenska sidan varför landskapet blir påtagligt förändrat under drifttiden. Detta innebär därför sannolikt att vindkraftsetableringen medför en påtaglig skada på riksintresset, enligt 3 kap 6 § miljöbalken, andra stycket. Enligt samma paragraf får inte riksintressen skadas. Detta var även Länsstyrelsens slutliga bedömning gällande den mindre storskaliga närliggande etableringen Reväsvaara. Det nu aktuella och berörda områdena på svensk sida som i störst utsträckning påverkas visuellt av den planerade vindkraftsetablering omfattas även av landskapsbildskydd.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att det tidigt i processen konkretiseras vilka landskapskonsekvenser som särskilt behöver bedömas i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Länsstyrelsen anser att föreslagen avgränsning är alltför snäv och saknar en tydlig analys av vilka delar som behöver bedömas. Gällande bedömningen av landskapsfrågor och de kulturhistoriska värdena är det viktigt att utgå från kvalitativa bedömningsmetoder.

Besöksnäringen är till stor del baserad på Tornedalens unika historiska miljö där såväl det ålderdomliga landskapet som det orörda landskapet, som utgörs av den vidsträckt älvdalen, inramad av bergshöjder från vilka man har en storslagen och vidsträckt vy över landskapet och den oreglerade nationalälven. Därmed finns även risk för en betydande miljöpåverkan för besöksnäringen på svensk sida. Området är på grund av

sin karaktär och genom sin popularitet även riksintresse för friluftslivet, 3 kap 6 § miljöbalken.

Den kumulativa påverkan från vindkraftsetableringen på närliggande Reväsvaara, där planläggning nyligen återupptagits (Lapin Kansa 17.08.2020), behöver också bedömas i sammanhanget. Reväsvaara-etableringen, enligt tidigare förslag, medförde enligt Länsstyrelsen en påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö på svensk sida. Den omedelbara närheten till Karhakkamaa och sannolikt även högre verkshöjd än tidigare vid en ny prövning av Reväsvaara är bland de viktigaste kumulativa konsekvenser som behöver bedömas ut ett landskapsperspektiv. Även den kumulativa påverkan på den nya kraftledning mellan Messaure-Keminmaa behöver bedömas.

Sett utifrån olika vinklar, påverkas proportionerna i landskapsrummet när verkshöjden blir 300 meter och de högsta bergstopparna i området endast är ca 150 meter. Detta ger sannolikt påtagligt negativa visuella effekter på landskapets proportioner vilket medför att landskapets kulturhistoriska sammanhang inte blir tydligt.

Riksintressets värdekärnor

Riksintresseområdet för kulturmiljövården sträcker sig mellan Haparanda och Svanstein, en sträcka på cirka 100 kilometer. Områdets känslighet varierar utifrån innehåll, lokalisering och miljö. Dock finns ett litet antal, väl avgränsade värdekärnor som bedöms vara mycket känsliga för storskaliga industriella förändringar. Det är framförallt de medeltida byarna Hietaniemi, Pääkkilä/Bäckesta, Vitsaniemi/Risudden, Korpikylä och Kukkola värdekärnor som är känslig för denna typ av förändringar.

I Riksintressebeskrivningen för Tornedalen utgör värdekärnorna de karaktäristiska radbyarna av medeltida ursprung. Den östliga påverkan är här tydlig i både bebyggelse och odlingslandskap. Många av byarna har fortfarande karaktären av strandradbyar med gårdarna utspridda på rad längs älven med öppna odlingsmarker intill älven och på suveränitetsholmarna med lador, diken, odlingsrösen och åkerholmar. Många av gårdarna ligger kvar i ursprungliga lägen och här finns utmärkta exempel på den kringbyggda tornedalsgården, timrade uthusbyggnader, magasin, härbren och vasformiga aittor med östliga drag.

Tornedalen ger goda exempel på odlingsmarkens organisation och struktur i de östligaste delarna av Sverige. På många ställen syns en klar östlig påverkan i både bebyggelse och landskap då Tornedalen före 1810, då Finland skildes från Sverige, var en homogen bygd på båda sidor av älven. Detta speglas av förhållandet med suveränitetsholmarna i älven, där en svensk kunde äga och bruka mark på en holme på finska sidan av gränsen och en finländare kunde äga och bruka mark på en svensk holme. Bebyggelsen som till stor del har finsk prägel är unik genom att större delen av bebyggelsen på finska sidan brändes av tyskarna under andra världskrigets slutskede.

Exempel från värdekärnorna

Korpikylä utgör ett exempel på en by där både fisket och jordbruket har spelat en stor roll för bebyggelsens lokalisering. Fiskets betydelse märks främst i bystrukturen vid Matkakoski. Här finns bevarade byggnader som båthus, bastu, fiskeboda och rökpörte och jordbruksmiljön är till stora delar välbevarad med bebyggelse bestående av timrade rior och bodor från i huvudsak senare delen av 1800-talet och åkermark som alltså hävdas och som har gott om öppna diken och ängslador.

Området kring Hietaniemi omfattar även en tidigmedeltida marknadsplats med förkristna gravar och försvarsanläggning på kyrkudden i Hietaniemi. Värdena i Pääkkilä kan beskrivas med ett öppet odlingslandskap där utblickar och siktlinjer är en viktig del i sammanhanget. Även byns struktur och uttryck är viktiga för att förstå platsens historiska värde.

Suveränitetsholmarna förstärker det ålderdomliga sambandet mellan byarna på svensk och finsk sida. När gränsen drogs 1809 uppstod svårigheter vad det gällde holmarna som nyttjats av hemmansägare från båda sidor om älven. Genom att holmarna blev s.k. suveränitetsholmar kunde de hemman som tidigare brukat en äga på en holme, mot en avgift, fortsätta med detta oavsett vilken sida av älven som de bodde på. På öarna finns nationalitetsrösen som utvisar gränsens sträckning.

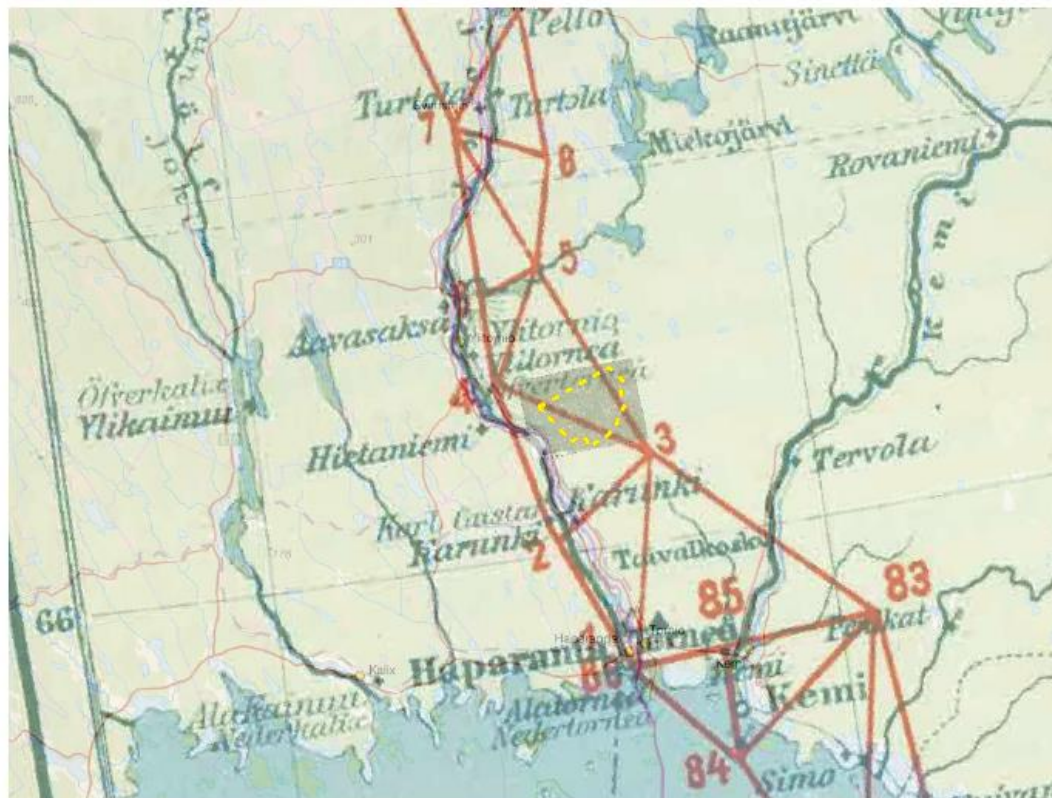
Flyghinderljus

Det visuella intrycket av en vindkraftspark och påverkan på landskapsbilden förstärks av ljuseffekter eller ljus dels från skuggor från rotorbladen dels flyghinderljusen. Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen ska på ett mer ingående sätt redogöra för vindkraftsparkens samlade effekten från flyghinderljus inkluderat redogörelser för bland annat antal och ljusstyrka.

Världsarvet – Struves båge

Den planerade vindkraftsetableringen är lokaliserad till en del som berör världsarvet Struves meridianbåge. Etableringen bedöms innebära visuell negativ påverkan på de obrutna siktlinjerna mellan trianguleringspunkterna i Struves meridianbåge vilket kan strida mot de kriterier som utpekandet av världsarvet grundar sig på, se figur 1 nedan.

I miljökonsekvensbeskrivningen ska det vara beskrivet och utrett om vindkraftsetableringen påverkar siktlinjerna mellan de i Världsarvet ingående mätpunkterna, i Svanstein i Sverige, Aavasaksa, i Finland, norr om vindkraftområdet och Alanen Perävaara, ca 3 km söder om Karungi i Sverige, samt siktlinjerna berörande mellanliggande trianguleringspunkter, vilka också ingår i världsarvet.

Figur 1 Etableringsområdets ungefärliga placering i världsarvsområdet

Unescos världsarv Struves meridianbåge är en kedja av trianguleringar som sträcker sig genom tio länder, från Hammerfest i Norge till Svarta havet, en sträcka på 2 820 km. Detta var den första noggranna mätningen av en lång delsträcka av en meridian och bidrog till att fastställa vår planets exakta storlek och form. Ett viktigt steg i utvecklingen av geovetenskap och topografisk kartläggning. Världsarvet omfattar 34 av de ursprungliga mätpunkter som upprättades, varav fyra finns i Sverige och sex i Finland.

För att uppnå världsarvstatus fordras att platserna har enastående, universella värden samt att de uppfyller minst ett av de tio kriterier som Unesco tagit fram. Struves meridianbåge uppfyller tre av dessa kriterier (kriterium ii, iv och vi) varav kriterium iv är av störst betydelse i sammanhanget för vindkraftsetableringen.

Kriterium iv: "to be an outstanding example of a type of building, architectural or technological ensemble or landscape which illustrates (a) significant stage(s) in human history": Struves meridianbåge är tveklöst ett enastående exempel på en teknisk helhet – där triangelpunkterna för mätningen av meridianen utgör den fasta och abstrakta delen av mättekniken. För ett världsarv är områdets integritet och autenticitet utpekat.

För Struves meridianbåge gäller enligt nedan:

Integritet - Världsarvet består av 34 punkter. Alla punkter i Struves meridianbåge är kopplade till en kedja och flera av mätpunkterna ingår i nationella, geodetiska referensnät vilket säkerställer integriteten även med dagens geodetiska mätningar.

Autenticitet - De upptagna punkterna i världsarvet har speciella egenskaper och särskild betydelse på ett tekniskt och vetenskapligt plan. Alla punkter bevaras på sin ursprungliga plats och förändringar begränsas till senare konstruktioner för att märka ut platserna.

Eftersom mätpunkterna i meridianen finns både i Finland och Sverige har de, som undertecknande länder, också erkänt skyldigheten att säkerställa identifiering, skydd, bevarande, levandegörande och överlämnande till kommande generationer av de kultur- och naturarv som finns inom landets gränser.

Länk: <http://whc.unesco.org/en/list/1187>

För kompletta underlag kontaktas finska Lantmäteriverket som är internationell samordnande myndighet för världsarvet Struve.

Synpunkter på det föreslagna bedömningsprogrammet

Imnehållet

Bedömningsprogrammet förhåller sig, framförallt landskapsmässigt, inte till konsekvenserna för hela miljön, utan ger en ofullständig beskrivning av svenska sidan. Förslaget till avgränsning är till viss del relevant, men avgränsningens ansats är inte analyserande/problematiserande i samrådsunderlaget.

Exempelvis på sidan viii *Landskapet och kulturmiljön* nämns några planeringsmässiga ställningstaganden som gjorts tidigare kring landskapet, vilket i sig är relevant, men det problematiserar inte områdets komplexitet och har därför inte den ansats som en miljökonsekvensbeskrivning behöver ha för bedömningen av landskapets helhet.

Konsekvenser för Tornedalens särskilda sammanhang

På grund av sin höjd och storlek utgör vindkraftverken markanta inslag i landskapet och nya främmande element som förändrar landskapsbilden och landskapets siktlinjer och den visuella verkningssgraden blir påtaglig. Det är svårt att anpassa vindkraftverken till landskapet, de kommer alltid att synas och sticka ut. Särskilt storskaliga vindkraftsområden är svåra att dölja i landskapet varför lokaliseringen av dem är mycket viktig ur landskapsbildhänseende.

Landskapet och kulturmiljön är starkt ihopkopplade. Konflikten med vindkraft består till stor del av vindkraftens visuella påverkan på landskapet och kulturmiljön. Ett opåverkat ålderdomligt landskap har ett värde i att det inte finns några moderna eller industriella inslag utifrån alla siktlinjer. Vid vindkraftsetableringar blir det historiska landskapet svårare att läsa och dess sammanhang försvagas eller försvinner. På rätt plats, exempelvis i ett storskaligt skogslandskap utan några särskilda kulturmiljövärden,

kan dock vindkraften bidra med visuella upplevelsevärden med tanke på dess skala och form.

Alternativen som avses bedömas

Föreslagen etablering utgörs av fler och högre verk än vad som tidigare prövats i trakterna av Tornedalen. Området avses nu planläggas för vindkraftsändamål och någon alternativ lokalisering finns inte med i bedömningsprogrammet, vilket enligt länsstyrelsens mening, inte är acceptabelt. Länsstyrelsen anser att vindkraftsparken vid Karhakkamaa behöver miljöprövas med hänsyn till de effekter som kan uppkomma för svenskt vidkommande i form av bland annat påverkan enligt vad som beskrivits ovan, förstärkt av påverkan från vindkraftsparkens flyghinderljus, varvid alternativa lokaliseringar utanför älvens landskapsrum ska redovisas. Detta är nödvändig för att kunna värdera den föreslagna vindkraftsetableringens miljökonsekvenser objektivt och kommunicera dessa i relation till den påverkan på Tornedalens kulturlandskap som kan uppkomma.

De som medverkat i beslutet

I detta ärende har miljödirektör Anna-Carin Ohlsson beslutat och Örjan Osterman, handläggare vid Miljöskyddsenheten, varit föredragande. Följande tjänstepersoner har deltagit i beredandet av yttrandet. Jens Haapalahti och Åsa Algotsson, enheten för samhällsplanering och kulturmiljö, Lena Bondestad, naturmiljöenheten och Ellen Blind, naturresurs- och rennäringsenheten.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Svaromål:

Delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark har utarbetats i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Finland följer en planhierarki, där en allmän plan (här landskapsplan) styr utarbetandet och ändringen av en mer detaljerad plan (här generalplan). I enlighet med yttrandet från Lapplands förbund har planen för deltagande och bedömning beaktat landskapsplanerna och deras innehåll. I enlighet med markanvändnings- och bygglagen godkänns delgeneralplanen av Torneås stadsfullmäktige.

Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral.

I planeringsprocessen kommer hänsyn att tas till de kombinerade effekterna av projekten, vilka kommer att bedömas på grundval av informationen i MKB-rapporten och de konsekvensbedömningar som utarbetats för planeringsprocessen. I delgeneralplanen kommer den slutliga bedömningen av de

kombinerade effekterna att baseras på planförslaget. Exempelvis kan påverkan på landskapet och kulturmiljön endast bedömas slutgiltigt i slutet av planeringsprocessen (förslagsstadiet).

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen. Ett omnämnande kommer att läggas till i planen för deltagande och bedömning om att konsekvensbedömningen av kulturmiljöer kommer att ta hänsyn till effekterna på objekten på UNESCO:s världsarvslista. I planen för deltagande och bedömning kommer hänsyn att tas till de kompletteringar av MKB-programmet som gjorts efter samrådet avseende utredningarna. Ändringar i planen för deltagande och bedömning läggs fram för Torneå stads förvaltningsorgan vid det sammanträde då planutkastet (förberedelsefasen) läggs fram till påseende.

24. Konsthall Tornedalens vänner

Vi motsätter oss byggandet av en stor vindkraftpark, Karhakkamaa.

Vännerna Konsthall Tornedalen är en ideell förening som stödjer förverkligandet av Konsthall Tornedalen i Risudden/Vitsaniemi.

Planeringsarbetet med bland annat arkitekttävling och att ordna finansiering för projektet har pågått under flera år.

Investeringen är 58 mnkr och verksamheten kommer att hålla internationell klass.

Förutom konstutställningar kommer verksamheten innehålla föreläsningsverksamhet, pedagogisk verksamhet framför allt för barn, teater och musikföreställningar, café och shop.

Valet av plats för konsthallen är helt kopplat till den vackra och unika miljön i Torneälvdal.

Om miljön förändras med en stor vindkraftpark med 50 vindsnurror som planeras vara 300 meter höga slås planerna undan för en etablering av konsthallen och för förutsättningarna att även i fortsättningen framgångsrikt kunna driva Arthotel Tornedalen, som är avsett att övergå till att bli en del av den kommande Konsthallsverksamheten, ett viktigt besöksmål för Norrbotten och Tornedalen.

Vindkraftparken Karhakkamaa planeras i ett område som ligger 3,5 -15 kilometer från Torneälven och gränsen mellan Finland och Sverige.

Torneälv dalen är Natura2000-område och det bör vara en självklarhet att det innebär att miljön och naturen inte förstörs med en stor industriell vindkraftpark.

Projektet Karhakkamaa förefaller vara ett initiativ av företaget Tuuliwatti oy som föreslagit placeringen av vindkraftpark för Torneå kommun.

Planeringsarbetet har gått vidare utan att de berörda har kunskap om förhållanden på svenska sidan av Torneälv dalen och då särskilt de turist- och kultursatsningar som gjorts och planeras.

Eftersom det planerade området ligger i nära anslutning till svenska sidan av Torneälv dalen så måste hänsyn tas till de planerade verksamheterna i Haparanda och Övertorneå kommuner.

Om Karhakkamaa vindkraftpark skulle förverkligas enligt de planerna som presenterats slår den helt undan planerna för Konsthall Tornedalen med tillhörande verksamheter, en synnerligen viktig etablering även ur näringslivssynpunkt för den delen av Norrbotten och Tornedalen.

Svaromål:
Delgeneralplanen för Karhakkamaa vindkraftspark har utarbetats i enlighet med bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen (132/1999 Finland följer en planhierarki, där en allmän plan (här landskapsplan) styr utarbetandet och ändringen av en mer detaljerad plan (här generalplan). I enlighet med markanvändnings- och bygglagen godkänns delgeneralplanen av Torneås stadsfullmäktige.

Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. Den 1 oktober 2020 ägde det första samrådet rum i Övertorneå i Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral och i Sverige av Naturvårdsverket.

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen. Ett omnämnande kommer att läggas till i planen för deltagande och bedömning om att konsekvensbedömningen av kulturmiljöer kommer att ta hänsyn till effekterna på objekten på UNESCO:s världsarvslista. I planen för deltagande och bedömning kommer hänsyn att tas till de kompletteringar av MKB-programmet som gjorts efter samrådet avseende utredningarna. Ändringar i planen för deltagande och bedömning läggs fram för Torneå stads förvaltningsorgan vid det sammanträde då planutkastet (förberedelsefasen) läggs fram till påseende.

25. Trafikverket

Trafikverkets yttrande angående Vindkraftsparken Karhakkamaa, Finland

Ärendet

Miljöministeriet i Finland har underrättat Sverige om en planerad etablering av vindkraftsparken Karhakkamaa i Torneå kommun, Finland. Naturvårdsverket sammanställer eventuella synpunkter till ett gemensamt svar från Sverige till Finland.

Verksamhetsutövaren TuuliWatti Oy planerar en vindkraftspark i Karhakkamaa, Torneå som omfattar ca 50 vindkraftverk på området. För att kunna överföra elen från vindkraftsverken planeras även en 400 kV-kraftledning öster om området till Petäjäskoski transformatorstation. Den sammanlagda höjden för de planerade vindkraftverken är ca 300 meter. Karhakkamaa vindkraftspark planeras omfatta ca 10.000 ha och kraftledningsgatan blir ca 52 km lång. Området angränsar till Kitkiäisvaara vindkraftspark där det finns 8 aktiva vindkraftverk. Avståndet till den svenska gränsen från planområdet är som kortast ca 3,5 km.

Enligt Esbokonventionen ska ett land inom vilket det planeras ett projekt som kan förorsaka betydande miljöpåverkan i ett annat land underrätta det berörda landet om detta och erbjuda det landet att delta i proceduren för att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.

Yttrandet

Området där vindkraftsparken är lokaliserad bedöms efter färdigställande inte ha någon påverkan på Trafikverkets transportinfrastruktur. Karhakkamaa-området ligger för långt från svenska gränsen för att kunna påverka väg- och järnvägsinfrastruktur och ligger inte inom någon svensk flygplats influensområde.

Det framgår inte i materialet hur transporter till området under byggtiden är planerade att genomföras. Om någon transport är tänkt att ske i Sverige vill Trafikverket upplysa om att transporter av långa, tunga, breda och höga fordon kan ha stor påverkan på vägnätet och detta är något som behöver visas hänsyn i planeringen. Trafikverket anser därför att en transportplan med beskrivning av vilka vägar som kommer att användas vid transporterna av vindkraftverken är nödvändig. I samband med transport av vindkraftverk till uppställningsplats kan det krävas förstärkningsarbeten på allmän väg. Trafikverket förutsätter att såväl kostnader för eventuella förstärkningsarbeten som kostnader för att åtgärda eventuella skador som uppkommer på och vid allmän väg vid transport av vindkraftverken bekostas av vindkraftsexploatören. Tillstånd för åtgärder

inom vägområdet krävs enligt §43 Väglagen (SFS 1971:948). Transporter på det enskilda vägnätet sker i samråd med berörd väghållare.

Trafikverket har inga övriga synpunkter på förslaget. Om transporter planeras att genomföras i Sverige önskar Trafikverket ta del av transportplan för dessa.

Föredragande, samråd och sakgranskning

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef Rami Yones. Föredragande har varit nationell samhällsplanerare Lina Sandberg. Samråd har skett med nationell samhällsplanerare expert luftfart samt samhällsplanering Region Nord.

Svaromål:

Kommentarerna i yttrandet om det svenska vägnätet och den eventuella påverkan (transporter) på den svenska sidan under byggtiden kommer att beaktas i planeringsprocessen.

Esbokonventionen tillämpas på de gränsöverskridande konsekvenserna. Det internationella samrådet behandlar viktiga planeringsfrågor i Finland och Sverige. Under planeringsprocessen kommer internationella samråd och offentliga evenemang att hållas i Finland och Sverige. Den 1 oktober 2020 ägde det första samrådet rum i Övertorneå i Sverige. I Finland leds det internationella samrådet av Finlands miljöcentral och i Sverige av Naturvårdsverket.

Planen för deltagande och bedömning kommer att uppdateras med en beskrivning av de alternativ som ska utarbetas. Två alternativ för en vindkraftspark med 48 vindkraftverk eller 42 vindkraftverk kommer att utarbetas för delgeneralplanen.